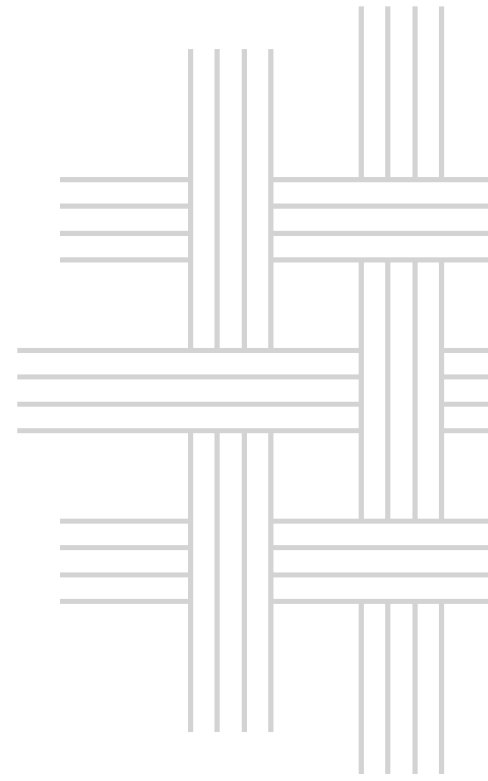

Høgskolen
i Innlandet

Anne-Karin Sunnevåg

Rapport T1 til T2

- Stange kommunes barnehager

Skriftserien 14 - 2019

Utgivelsessted: Elverum

© Forfatterne/Høgskolen i Innlandet, 2019

Det må ikke kopieres fra publikasjonen i strid med Åndsverkloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med Kopinor.

Forfatteren er selv ansvarlig for sine konklusjoner.
Innholdet gir derfor ikke nødvendigvis uttrykk for høgskolens syn.

I Høgskolen i Innlandets skriftserie publiseres både internt og eksternt finansierte FoU-arbeider.

ISBN trykket versjon: 978-82-8380-112-5
ISBN elektronisk versjon: 978-82-8380-113-2
ISSN elektronisk versjon: 2535-5678

Rapport T1 til T2

Stange kommunes barnehager

Anne-Karin Sunnevåg

Senter for praksisrettet utdanningsforskning

2019

Forord

Dette er den andre rapporten i Kultur for læring – fra 16 barnehager i Stange kommune på oppdrag fra Fylkesmannen i Hedmark/Innlandet, basert på to kartleggingsundersøkelser gjennomført i 2016 og 2018. Ca. 330 4.- og 5. åringer har gjennom en elektronisk spørreundersøkelse gitt uttrykk for hvordan de opplever ulike sider ved barnehagetilbudet. Videre består rapporten blant annet av resultater fra 330 kontaktpedagogs vurdering av 4. og 5 åringers sosiale og språklige ferdigheter og deres atferd. Over 300 foreldre og ca. 250 ansatte i barnehagene har også vurdert deres opplevelse av sentrale sider ved barnehagetilbudet i Stange kommune.

Rapporten har til hensikt å beskrive og vurdere sentrale funn fra de to kartleggingsundersøkelsene, og gjennom det peke på både sterke og mer utfordrende områder for barnehagene i Stange kommune. I motsetning til den første rapporten, «Kartleggingsresultater T1 høst 2016» som var en «baseline» rapport hvor det ble hentet inn informasjon fra ulike informantgrupper om sentrale sider ved barnehagetilbudet før arbeidet startet opp, er dette en rapport som ser nærmere på den endring som har vært i perioden mellom T1 og T2 kartleggingsundersøkelsen.

I første kapittel presenteres Kultur for læring, arbeidsformen og forsknings- og utviklingsarbeidet med denne rapportens problemstillinger. Kapittel 2 går inn på noen teoretiske tilnærminger med utgangspunkt i de tre problemstillingene som er satt opp. Kapittel 3 gir en oversikt over det metodiske grunnlaget og i kapittel 4 presenteres resultater fra barnehagene i Stange kommuner samlet. I kapittel 5 oppsummeres og konkluderes det. Som vedlegg ligger resultater fra kartleggingsundersøkelsene som ikke er behandlet i denne rapporten, men som ble lagt frem og gjennomgått for barnehagemyndighet og styrere i Stange kommune den 22.1.2019. Tilslutt ligger alle spørreskjemaene.

Hamar, 5.4.2019

Anne-Karin Sunnevåg

Innhold

FORORD	2
1. KULTUR FOR LÆRING	5
1.1 INTENSJONEN MED KULTUR FOR LÆRING.....	5
1.2 ARBEIDSFORMEN I KULTUR FOR LÆRING.....	6
1.3 KULTUR FOR LÆRING - ET FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSARBEID.....	7
1.4 PROBLEMSTILLINGER I DENNE RAPPORTEN	8
2. TEORETISK RAMMEVERK	10
2.1 BARNES UTVIKLING OG LÆRING.....	10
2.2 ANSATTES UTVIKLING OG LÆRING	13
2.3 PEDAGOGISK ANALYSE UT FRA DATA.....	15
3. METODE	18
3.1 DESIGN	18
3.2 UTVALG OG SVARPROSENT	19
3.3 OPERASJONALISERING AV MÅLEINSTRUMENTER.....	20
3.4 STATISTISKE ANALYSER.....	23
3.5 RELIABILITET OG VALIDITET	26
4. RESULTATER	30
4.1 BARNES UTVIKLING OG LÆRING.....	30
4.1.1 <i>Bakgrunnsvariabler</i>	31
4.1.2 <i>Resultater på språklige og sosiale ferdigheter</i>	32
4.1.3 <i>Sammenhenger og mønstre</i>	35
4.1.4 <i>Kjønnforskjeller</i>	36
4.2 ANSATTES UTVIKLING OG LÆRING	38
4.2.1 <i>Bakgrunnsvariabler</i>	39

4.2.2	<i>Resultater miljøet i barnehagen</i>	40
4.2.3	<i>Sammenhenger og mønstre</i>	43
4.3	PEDAGOGISK ANALYSE UT FRA DATA	44
5.	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	47
	LITTERATURLISTE	52
	VEDLEGG	56
	SPØRRESKJEMA	70

1. Kultur for læring

Kultur for læring – er en felles satsing for utvikling av en kultur for god utvikling og læring i hele Hedmark. Kultur for læring skal prege alle som arbeider med og i barnehage og skole, fra skoleeiere/barnehagemyndighet ut til den enkelte ansatte i barnehagen og lærere i skolen. Prosjektet er planlagt slik at pedagogisk praksis forbedres kollektivt i alle barnehager og skoler. I Kultur for læring skal alle delta sammen slik at den samlede kompetansen og kapasiteten forbedres.

1.1 Intensjonen med Kultur for læring

Intensjonen med prosjektet er at barn og unge i Hedmark skal vokse opp i en kultur for læring som motiverer til utdanning og deltakelse i samfunns- og arbeidsliv. Det er mange involverte i barn og unges oppvekst og dannelse. Alle har det til felles at de ønsker å bidra til at det enkelte barn og ungdom utvikler kunnskaper, holdninger og ferdigheter slik at det kan bidra i samfunnet på en selvstendig og ansvarsfull måte.

Fig: 1.1: Hedmark fylke

Kultur for læring handler om den kulturen barn og ungdom vokser opp i. For å gi hver enkelt den beste mulighet i livet er det viktig at det er en god kultur for læring gjennom hele barne- og ungdomstiden.

Alle barn og unge i Hedmark vokser opp i en kultur for læring og det vil kreve en samordnet innsats og involvere alle som arbeider med og i barnehage og skole på alle nivå.

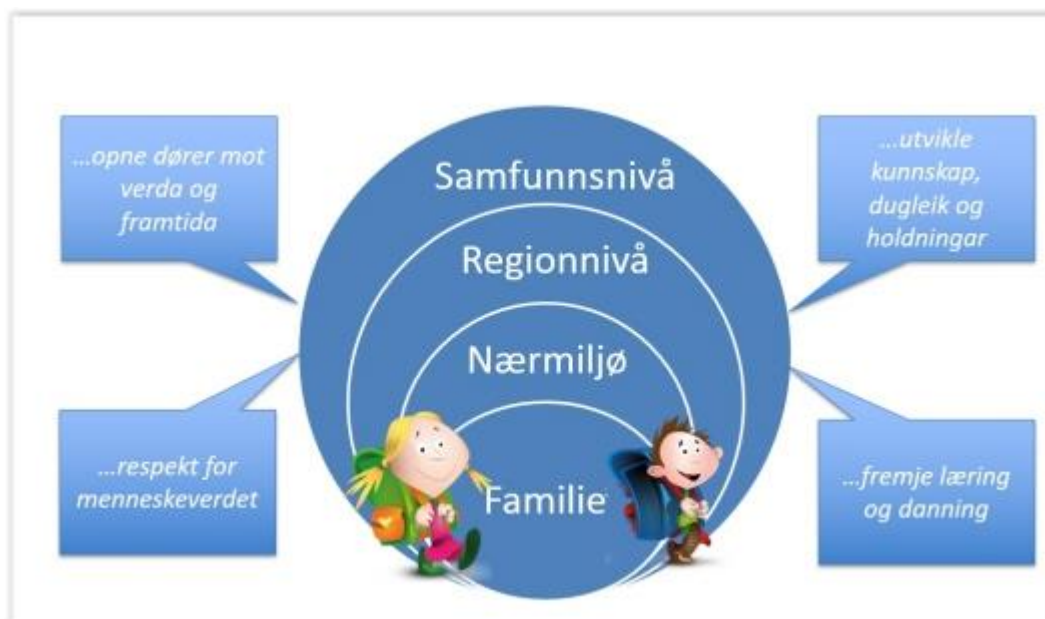

Fig. 1.2: En kultur for læring for alle barn og unge (Foto: PowerPoint)

Å utvikle kunnskap, dugleik og holdningar betyr at vi trenger foreldre/foresatte som engasjerer seg og er aktive bidragsyttere i egne barns læring og utvikling i et godt samarbeid med barnehagen og skolens ansatte. Videre skal vi alle bidra til å *opne dører mot verda og framtida*. Det betyr at det i alle lokalmiljøer rundt barn og unge må utvikles verdier og interesser som støtter opp om dette og det krever samarbeid mellom alle parter. Å fremme *respekt for menneskeverdet* og *fremje læring og danning* skal vi sammen videreutvikle i barnehagen og skolens pedagogiske praksis, slik at alle barn og unge får realisert sitt potensial for trivsel, utvikling og læring.

1.2 Arbeidsformen i Kultur for læring

Når gjess flyr i flokk, flyr de 71 prosent lengre enn om de flyr en og en. Det er et bilde på hensikten med en samordnet arbeidsform.

Fig. 1.3: Når gjess flyr i flokk, flyr de 71 prosent lengre enn om de flyr alene.

Dersom Kultur for læring skal kunne utvikles i et helt fylke, er det god forskningsmessig støtte for at det er hensiktsmessig å samarbeide på en bred og forpliktende måte innenfor det som omtales som «Whole System Reform» (Hargreaves & Fullan, 2012). Denne forpliktende samordningen av arbeidet hos ansatte, ledere og skoleeiere/barnehagemyndighet er en viktig del av prosjektet, og det skal bygge på samstemthet og en felles retning (Fullan & Quinn, 2016). Et avgjørende virkemiddel er derfor kollektive kompetanseutviklingsstrategier i profesjonelle læringsfelleskap, der deltagerne også skal lære av hverandre (Marzano, Heflebower, Hoegh, Warrick & Grift, 2016). Kjennetegn på et slikt samordnet og samstemt arbeid i en felles retning er;

- Regional samordning
- Nettverk og profesjonelle læringsfelleskap på alle nivåer
- Kollektiv kompetanseutvikling på alle nivåer
- Tiltak basert på lokale data og analyser
- Anvendelse av forskningsbasert kunnskap

1.3 Kultur for læring - et forsknings- og utviklingsarbeid

Kultur for læring er også et forsknings- og utviklingsarbeid som omfatter alle de 22 kommunene, PP-tjeneste og ansatte og ledere i barnehager og skole. Det er et barnehage/skole og kommuneomfattende utviklingsarbeid som gjennomføres på egen arbeidsplass, i arbeidstiden og i fellesskap. Bruk av data (observasjoner, intervjuer, spørreundersøkelser) fra barn, ansatte, ledelse og foreldre danner utgangspunkt for arbeidet. Et sentralt punkt i arbeidet er at det skal skje gjennom et systematisk arbeid over tid i profesjonelle læringsfelleskap (PFL) med fast dag, tid, sted og innhold. I de profesjonelle læringsfelleskapene utføres det

---

pedagogiske drøftinger og refleksjon omkring utfordringer knyttet til egen praksis. Opplæring og kompetanseheving ut fra i forskningsbasert kunnskap skjer gjennom arbeid med ulike tematiske kompetansepakker hvor utprøving av tiltak/verktøy er essensielt.

Målsettinger

Kultur for læring skal prege alle som arbeider med og i barnehage/skole, fra barnehagemyndighet/skoleeier ut til den enkelte ansatte i barnehage og skole og følgende målsettinger er satt for arbeidet:

- Barns språklige og sosiale kompetanse skal heves og at de skal forberedes til framtidens utdannings- og samfunnsliv.
- De faglige resultater i grunnskolen i Hedmark skal heves og alle barn og unge skal i sterke grad tilegne seg kompetanse tilknyttet de 21. århundres ferdigheter (kritisk tenkning, problemløsning, kreativitet, kommunikasjon, ny informasjonsteknologi, samarbeid og medborgerskap).
- Alle ansatte i barnehage og skole samt på kommunalt nivå skal øke sin kompetanse gjennom en kollektiv og samordnet kompetanseutvikling i profesjonelle læringsfellesskap.
- Ulike kartleggingsresultater og andre data skal brukes aktivt på alle nivå i utdanningssystemet for å forbedre den pedagogiske praksis.
- Styrende myndigheter, forvaltningen, høyere utdanning og interesseorganisasjoner skal ha et nærmere og mer forpliktende samarbeid.

1.4 Problemstillinger i denne rapporten

Hensikten med denne rapporten er å undersøke nærmere den endring eller utvikling som 16 barnehager i Stange har fra den første (T1) til andre (T2) kartleggingsundersøkelsen. Disse 16 barnehagene valgte å gjennomføre den første kartleggingen ett år før (2016) de andre barnehagene i fylket som en naturlig overgang fra et tidligere forbedringsarbeid som pågikk. Denne rapporten tar utgangspunkt i tre av målsettingene som er beskrevet ovenfor og følgende problemstillinger er satt opp:

- I hvilken grad har det skjedd endring og utvikling i barns språklige og sosiale kompetanse?

- I hvilken grad har alle ansatte i barnehagen økt sin kompetanse gjennom en kollektiv og samordnet kompetanseutvikling i profesjonelle læringsfellesskap?
- Hvilke områder er valgt og hvilke tiltak har blitt iverksatt ut fra data med bruk av verktøyet pedagogisk analyse og i profesjonelle læringsfellesskap med det mål å forbedre den pedagogiske praksis?

2. Teoretisk rammeverk

Kultur for læring er bygget opp ut fra kunnskap om forskningsbaserte og godt utprøvde strategier for forbedringsarbeid i barnehage. Den felles rammen, koherens, for KFL sitt forbedringsarbeid vises i modellen nedenfor. Koherens er en delt felles forståelse for hensikten med den pedagogiske praksis. Denne felles forståelsen skal komme til uttrykk i både oppfatninger og handlinger (i språket) og det handler om å skape sammenheng, være samstemte og ha en felles retning på arbeidet. Koherens er viktig på alle nivåer, fra myndighet til leder til ansatte.

Tab. 2.1: *Koherens (Fullan 2018)*

Denne modellen er utviklet av Michael Fullan (2018) ut fra hva som kjennetegner pedagogiske institusjoner med gode resultater på sine forbedringsarbeid. Den viser at forbedringsarbeid må ha en felles retning med tydelige målsettinger, det skal arbeides med alle ansatte i profesjonelle læringsfellesskap, og arbeidet skal være kunnskapsinformert og belyst av data. Arbeidet er planlagt slik at pedagogisk praksis forbedres kollektivt og de ulike elementene er organisert slik at dette skal være et felles løft, og ikke ukoordinerte enkelttiltak.

2.1 Barns utvikling og læring

Kultur for lærings første målsetting ovenfor viser til at gjennom dette arbeidet skal barnas sosiale og språklige ferdigheter heves. Det krever barnehager av høy kvalitet og kan forankres i Stortingsmelding nr. 19 (2015-2016) «Tid for lek og læring — Bedre innhold i barnehagen» (Kunnskapsdepartementet, 2016) som igjen danner grunnlaget for rammeplanen (2017). Regjeringen viser i denne meldingen at de har klare ambisjoner om å utvikle innholdet i barnehagetilbudet slik at alle barn får et tilbud av høy kvalitet. Derfor vil de styrke kvaliteten på barnehagetilbudet og legger følgende mål til grunn for denne meldingen:

- 1) trygge barnehager av høy kvalitet som er tilgjengelige for alle
- 2) en barnehage som gir alle barn et godt tilbud som er tilpasset deres behov
- 3) barna skal trives, utvikle seg og lære
- 4) når barna begynner på skolen, skal de kunne snakke norsk, samarbeide og samhandle med andre og ha lyst til å lære (ibid., s.5).

Rammeplanen (2017) konkretiserer og fastsetter utfyllende bestemmelser for arbeidet i barnehagen gjennom blant annet dens formål og innhold og det settes eksplisitt fokus på blant annet sosial og språklig utvikling som er et sentralt område i Kultur for læring.

«...Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling...» (Rammeplanen 2017, s. 19).

Rammeplanen inneholder en rekke helt sentrale og viktige komponenter som er avgjørende i barns utvikling, læring og danning slik figuren nedenfor viser.

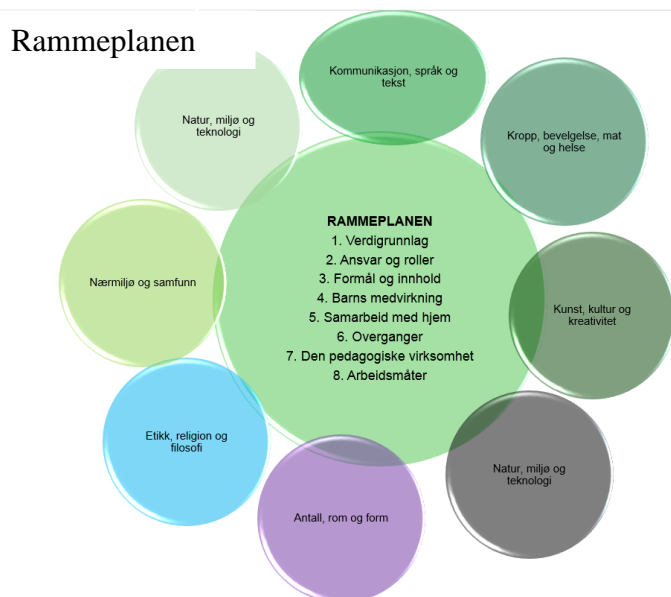

Fig. 2.1: *Rammeplanen*

Utfordringen for alle barnehagers arbeid, også barnehager i Stange, er å etablere en helhetlig barnehagepraksis med en rød tråd fra formålsparagrafen og rammeplanen til valg av innhold, arbeidsmåter og organisering, slik at barn får et kvalitativt godt barnehagetilbud som realiserer deres potensial for utvikling og læring. Derfor vil det være avgjørende at den enkelte kommune og barnehage å konkretisere rammeplanens innhold i lys av den praksis som eksisterer nå. Det handler videre om, ut i fra rammeplanen og barnehagens egen praksis i dag, å foreta noen valg for hva som vil være avgjørende å vektlegge i arbeidet med å realisere alle barns potensial for utvikling og læring i den kommende periode. Dette fordi alt som er viktig kan ikke være like

viktig samtidig. Det blir avgjørende å stille spørsmål som; «hva kjennetegner vår barnehage nå, ut fra kvalitetsbegrepet ovenfor? Hva er barnehagens styrker og utfordringer? Hvilke områder vil være sentrale å ha et spesielt fokus på i arbeidet med kontinuerlig å videreutvikle ens egen praksis til det beste for barn? Og tilslutt, er det slik at barnehagens praksis faktisk bidrar til å realisere alle barns potensial for utvikling og læring? Det er i dag stor variasjon i kvaliteten på barnehagetilbudet (Meld. St. 19 (2015-2016) i Norge og da kan det være smart sammen med anvendelse av pedagogisk analyse (se nedenfor), å undersøke nøye om det er slik at vi klarer å gi alle barn et kvalitativt godt barnehagetilbud.

Et helhetlig intervensjonssystem (RTI)

Response to Intervention (Nordahl, 2018, Mitchell 2014, Hattie 2009) kan anvendes for å undersøke om barnehagen klarer å gi alle barn et kvalitativt godt barnehagetilbud. Dette intervensjonssystemet tar utgangspunkt i barnehagens målsetting for det pedagogiske arbeidet. Deretter undersøkes det i hvilken grad arbeidet gir resultater for alle barn relatert til utvikling og læring, og eventuelt hvilke intervensjoner/tiltak som må iverksettes i barnehagen for at barna skal realisere sitt potensial for utvikling og læring. Det tar sikte på å identifisere barn på ulike nivå, for deretter å gjennomføre intervensjoner/tiltak med stigende intensitet.

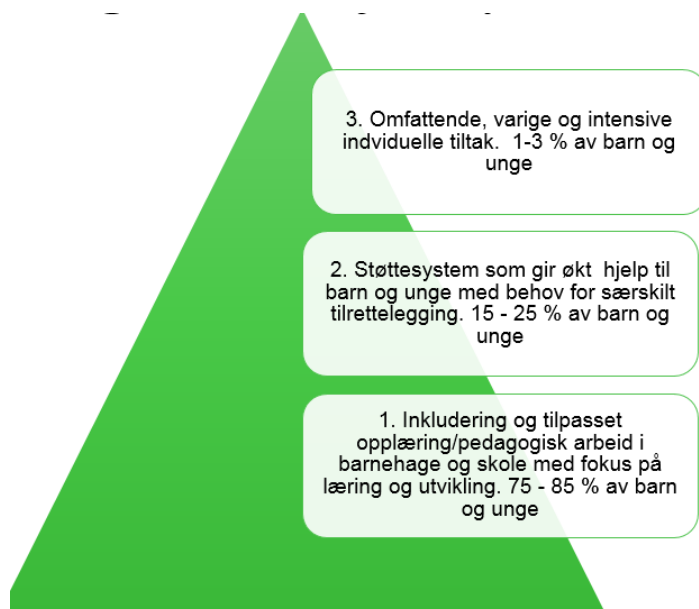

Fig. 2.2: *Et helhetlig intervensjonssystem (Nordahl 2018)*

I bildet ovenfor vises det til at 75-80 % av barna vil befinne seg på den nederste del av trekanten (1.) og hverdagen deres fungerer greit. Her vil generelle pedagogiske tiltak innenfor fellesskapet kunne fungere bra. I den midterste delen av trekanten (2.) befinner 15-20 % av

---

barna seg og disse vil trenge økt hjelp og behov for tilrettelegging. I den øverste del av trekanten (3.) befinner 1-3 % av barna seg og her vil det være behov for omfattende, varige og intensive individuelle tiltak. Følgende spørsmål være sentrale for barnehagen så stille seg:

- I hvilken grad vet vi hvem barna i de ulike gruppene er i barnehagen?
- Hvordan trives barna og hvordan fungerer barna sosialt og språklig sammen med andre barn og voksne?
- Hvilke tiltak vil være nødvendige for å realisere alle barns potensial for utvikling og læring?

2.2 Ansattes utvikling og læring

Kultur for lærings tredje målsetting er knyttet til at ansatte i barnehagen skal øke sin kompetanse gjennom en kollektiv og samordnet kompetanseutvikling i profesjonelle læringsfellesskap. Det er i dag relativt god dokumentasjon for at en videreutvikling av både lederes og ansattes kompetanse best gjøres kollektivt og ikke som individuelle løp (DuFour, DuFour, Eaker & Karhanek 2010, Marzano, Heflebower, Hoegh, Warrick, Grift, Hecker & Wills 2016). Den viktigste grunnen til at den tradisjonelle individorienterte etterutdanningen ikke har noen særlig effekt er todelt. For det første er den relativt lite knyttet til utprøving, refleksjon og veiledning i praksis. Dermed blir handlingsorienteringen liten. Den andre grunnen er at den enkelte leder eller ansatt ikke kan endre barnehagen og dens kultur alene. I en kollektiv kompetanseutvikling er nettopp en parallell endring av kulturen i barnehagen en målsetting, det vil si at barnehagens kapasitet og kompetanse også skal utvikles.

Kollektiv kompetanseutvikling

Den kollektive kompetanseutviklingen i Kultur for læring har elementer som workshops, arbeid med kompetansepakker lagt opp som e-læringsmoduler, samarbeid i profesjonelle læringsfellesskap og samarbeid i ulike nettverksgrupper. I Kultur for læring er det satt opp noen kriterier for innholdet i den kollektive kompetanseutviklingen:

- Kompetanseutvikling skal være forskningsbasert.
- Kompetanseutvikling skal være evidensinformert, dvs. informert av data om barnas trivsel, utvikling og læring som innsamles og analyseres som en del av KFL
- Kompetanseutvikling skal være kollektiv og teambasert
- Kompetanseutvikling skal være praksisnær

- Kompetanseutvikling skal forankres i ansattes og ledelsens organisatoriske kultur.

Profesjonelle læringsfellesskap

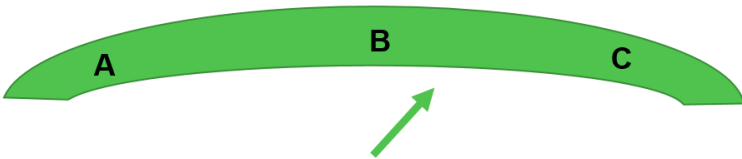
DuFour, DuFour & Eaker (2008) definerer profesjonelle læringsfellesskap på følgende måte:

We define a professional learning community as educators committed to working collaboratively in ongoing processes of collective inquires and action research to achieve better results for the students they serve (s. 14)

Denne definisjonen indikerer at arbeid i profesjonelle læringsfellesskap er en kontinuerlig prosess som har til hensikt å oppnå bedre resultater i bred forstand. Ansatte og ledere i profesjonelle læringsfellesskap skal selv lære ved å anvende forskningsbasert kunnskap om barnehagens pedagogiske praksis og knytte dette til både å informere og justere planlegging, gjennomføring og vurdering av det daglige arbeidet. Ansatte og ledere arbeider sammen og deler kunnskap og erfaringer for å hjelpe hverandre til å videreutvikle praksisen (Marzano mfl., 2016). Profesjonelle læringsfellesskap er ikke et møte, men en arbeidsmåte som preger hele kulturen i en barnehage. Barnehager og kommuner med gode profesjonelle læringsfellesskap kjennetegnes ved at det er en samarbeidsorientert kultur og innstilling hos de ansatte. Refleksjonen og samarbeidet mellom de ansatte i profesjonelle læringsfellesskap skal kjennetegnes ved blant annet en inngående drøfting omkring sammenhengene mellom egen praksis og barnas utvikling og læring. I tabellen nedenfor er det satt opp et barometer for hva som kjennetegner barnehagers profesjonelle læringsfellesskap.

Tabell. 2.2: Barometer på profesjonelle læringsfellesskap (Eva.dk)

BAROMETER PÅ PROFESJONELLE LÆRINGSFELLESSKAP

BAROMETER PÅ PROFESJONELLE LÆRINGSFELLESSKAP		
A: Vi er organisert i team	B: Vi er på vei mot et PLF	C: Vi har realisert det PLF
Fast møtetidspunkt	Fast møtetidspunkt	Fast møtetidspunkt
Planlegging av aktiviteter	Planlegging av aktiviteter	Planlegger i fellesskap og med utgangspunkt i barns utvikling og læring
Pedagogiske og didaktiske drøftinger ved behov	Fokus på pedagogiske og didaktiske drøftinger på overordnet nivå, lite i f.t. egen praksis	Pedagogiske og didaktiske drøftinger knyttes til egen praksis
Få refleksjoner om barns utvikling og læring	Barns utvikling og læring i fokus, men ikke alltid klar sammenheng mellom hv, hvordan og hvorfor aktivitetene bidrar til utvikling og læring	Samarbeidet har kontinuerlig fokus på hva barna skal utvikle/lære, hvordan og ikke minst om de har utviklet seg eller lært.

De profesjonelle læringsfelleskapene skal ha *fokus på barnas trivsel, utvikling og læring* og den sammenheng dette har med den pedagogiske praksis og læringsmiljøet i barnehagen. Barometer ovenfor er et bilde på ansatte som samarbeider ut fra spørsmålene:

- Hva skal barna utvikle og lære?
- Hvordan skal de utvikle og lære dette?
- Hvorfor skal de utvikle og lære dette?
- Hvordan sikrer vi oss som barnehage at de utvikler seg og lærer?
- Hva gjør barnehagen når barn ikke utvikler seg og lærer slik det er forventet?

Effektive profesjonelle læringsfelleskap kjennetegnes av en gjensidig støtte og tillitt mellom ansatte og ledere som har felles delte visjoner og verdier og arbeider i en retning. Slike læringsfelleskap er strukturerte og organisert i en samarbeidsmodell med klare regler for kommunikasjon og der det er avsatt tid til læringsmøtene. Fokuset er på å forbedre barnas utvikling og læring gjennom både å heve kompetansen og praksisen til ansatte sammen med en undersøkende tilnærming til egen praksis ut fra forskningsbasert kunnskap. Arbeidet i de profesjonelle læringsfelleskapene skal bidra til at både den enkelte og barnehagen som helhet forbedrer seg slik at barnas potensial for læring og utvikling optimaliseres. Et slikt arbeid gjøres helt klart best kollektivt i et felleskap av profesjonelle. Det er et stort lærings- og kompetanseutviklingspotensial for ansatte og ledere i det å arbeide sammen om barnehagens sentrale oppgaver.

2.3 Pedagogisk analyse ut fra data

Kultur for lærings fjerde målsetting setter fokus på å anvende ulike kartleggingsresultater og andre data som skal brukes aktivt for å forbedre den pedagogiske praksis. Alle barnehager i Hedmark gjennomfører derfor tre kartleggingsundersøkelser i løpet av prosjektperioden.

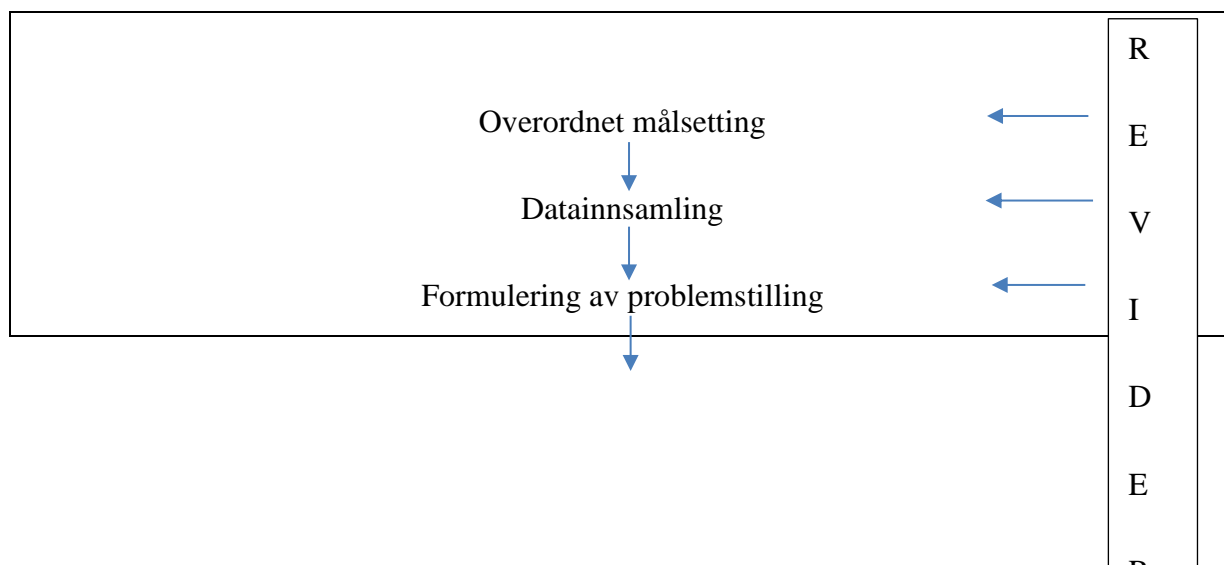

Figur 2.3: Kartleggingsundersøkelsene i Kultur for læring

Den første (T1) av disse tre undersøkelsene ble gjennomført høsten 2016. Den andre (T2) ble gjennomført høsten 2018 og den tredje (T3) høsten 2020. Hensikten med undersøkelsene er for det første at barnehagene skal få kunnskap om barnas opplevelse av barnehagetilbudet, deres sosiale og språklige utvikling. Videre vil barnehagene få informasjon om foreldrenes opplevelse av og tilfredshet med tilbudet og samarbeid med de ansatte. Barnehagene vil også få informasjon om hvordan de ansatte opplever egen arbeidssituasjon. I undersøkelsene skal alle barn i alderen 4 og 5 år (som har fått samtykke fra foreldre/foresatte) delta, kontaktpedagogen til de barna som har fått samtykke skal besvare spørsmål om hvert enkelt barn, i tillegg er det spørreskjema til alle ansatte og foreldre/foresatte. Resultatet fra de ulike undersøkelsene (T1, T2, T3) vil så danne utgangspunktet for videre arbeid i den enkelte barnehage og enkelte kommune, og dataene fra undersøkelsene danner også grunnlaget for forskningsrapporter som skrives etter hver av de tre kartleggingsundersøkelsene. I Kultur for læring i barnehagen står derfor forståelse og bruk av data, i profesjonelle læringsfellesskap og med bruk av analyse verktøyet pedagogisk analyse sentralt som utgangspunkt for forbedring av barnehagens pedagogiske praksis.

Pedagogisk analyse

Pedagogisk analyse er et verktøy for analyse og tiltaksutvikling i barnehagen, og er et kjerneelement i Kultur for læring. Et systematisk arbeid etter analysemodellens faser skal hjelpe ansatte, ledere og barnehagemyndigheter til ikke alltid å gå direkte fra en utfordring til handling umiddelbart og ut fra intuisjon. I stedet skal utfordringen analyseres ut fra flere perspektiver slik at når tiltak utarbeides, så vil de ha en rimelig stor sannsynlighet for å kunne gi resultater. Analysemodellen har til hensikt å få en eksplisitt forståelse av de faktorer som utløser, påvirker og opprettholder problemer og utfordringer i barnehagen. På dette grunnlaget utvikles og gjennomføres tiltak og strategier som bidrar til at utfordringene blir mindre og resultatene bedre. Nedenfor er en oversikt over de ulike delementene i analysemodellen satt opp.

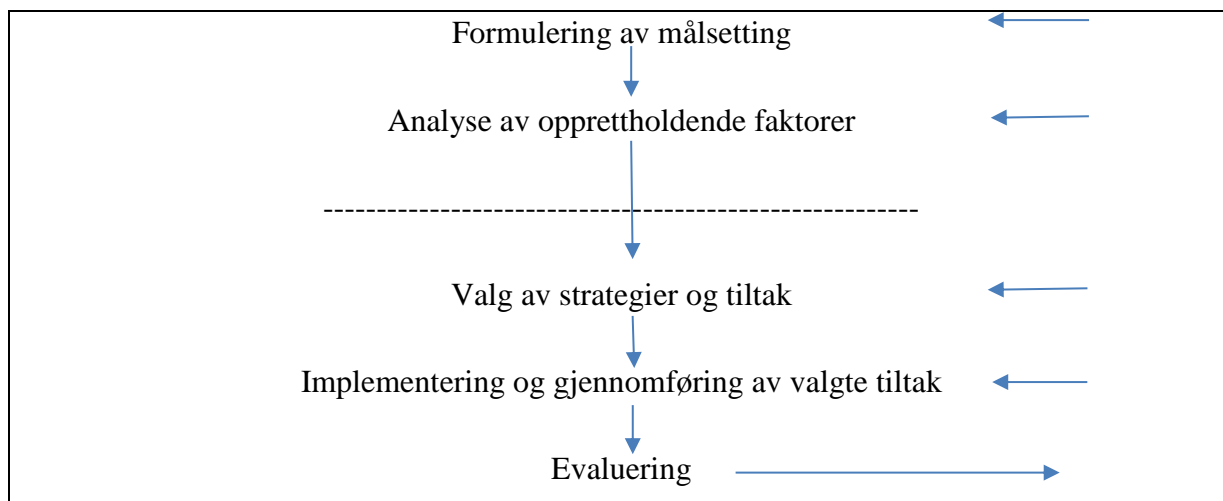

Fig. 2.4: *Pedagogisk analyse* (Nordahl 2005)

Pedagogisk analyse består av en analysedel (over den stiplede linjen) og en tiltaksdel (under den stiplede linjen). Det skal tas utgangspunkt i egne/barnehagens/kommunens utfordringer/problemstillinger relatert til egen praksis. Det skal innhentes informasjon/data om utfordringen og gjennomføres en analyse av de faktorer som opprettholder utfordringen både i et kontekstuellt perspektiv, aktørperspektiv og individperspektiv. Deretter skal det velges tiltak ut fra de opprettholdende faktorene som skal være forskningsbaserte, og så skal tiltakene gjennomføres systematisk og evalueres. Det legges stor vekt på at rekkefølgen i analyseprinsippene skal følges (se mer om pedagogisk analyse Nordahl 2005, Nordahl og Skov Hansen 2016b).

Prinsippene i pedagogisk analyse er forskningsbasert og det er godt dokumentert at kollektiv og systematisk anvendelse av disse prinsippene har en positiv effekt på barn sin språklige, faglige og sosiale læring (Nordahl et al. 2016a- 2018). Analysen skal foretas kollektivt i profesjonelle læringsfelleskap og egner seg godt til å strukturere drøftinger og refleksjon mellom profesjonelle voksne (DuFour & Marzano 2015, Earl & Timperley, 2009). Pedagogisk analyse er faglig forankret i teorier om sosiale systemer som vektlegger at det enkelte individ er i interaksjon med ulike sosiale systemer. Enhver barnegruppe, ansattgruppe eller barnehage, kan betraktes som ulike sosiale systemer hvor kommunikasjon og samhandling etablerer mønstre og strukturer som utgjør et fellesskap. Påvirkning fra de sosiale systemer vi deltar i kan ingen unndra seg, fordi sosial påvirkning finner sted enten vi ønsker det eller ikke. I sosiale systemer er vi aktører med ulike roller og relasjoner (posisjoner) som både kan påvirke og blir påvirket og som til sammen utgjør en helhet.

3. Metode

Denne rapporten omhandler resultater fra to kartleggingsundersøkelser i Kultur for læring – i Stange kommunes barnehager som ble gjennomført høsten 2016 og 2018 i 16 barnehager. I den første kartleggingsundersøkelsen (T1) ble sentrale sider ved barnehagen praksis vurdert og ved den andre kartleggingsundersøkelsen (T2) vil det så være mulighet for å undersøke den endring og utvikling som har skjedd ut fra de mål som ble satt. Den enkelte barnehage skal kunne bruke kartleggingsresultatene til å analysere, diskutere og arbeide med å forbedre sin egen praksis, og kommunens samlede resultater skal også kunne anvendes på kommunalt nivå som utgangspunkt for nye kommunale initiativer og utviklingsområder. I dette metodekapitlet presenteres den metodiske tilnærmingen for kartleggingene i barnehagene som utvalg og svarprosenter, måleinstrumenter, bruk av statistiske analyser og til sist en vurdering av kartleggingsundersøkelsenes validitet og reliabilitet.

3.1 Design

I denne rapporten har vi brukt et alderskohort design (Cook & Campbell 1979; Shadish, Cook & Campbell 2002; Ttofi & Farrington 2011) også omtalt som kohort longitudinelt design (Olweus & Alsaker 1991; Olweus 2004-2005, Sunnevåg 2016, Nordahl og Sunnevåg 2017) på deler av analysene. Hensikten er å evaluere effekter av intervensjonen og samtidig ha kontroll på at resultatene kan relateres til selve forbedringsarbeidet og ikke et resultat av tilfeldigheter. Et sentralt aspekt ved dette designet er at flere kohort (grupper) undersøkes og de ulike kohortene som sammenlignes består av barn i samme alder (ikke de samme barna). Det innebærer mer robuste resultater enn om bare ett trinn ble undersøkt (Olweus 2005). Samtidig er dette en svakhet ved barnehagen fordi vi der bare har til sammen tre grupper av 4/5 åringer med (etter T3). En sammenligning av aldersekvivalente grupper gir også mulighet til å kontrollere for modningseffekter og resultatene kan derfor med større grad av sikkerhet sies å være effekter av intervensjonen. Dette er en utfordring i evalueringsstudier som utelukkende følger en og samme kohort over tid (Shadish m.fl. 2002). I tabellene nedenfor er en oversikt over de ulike kohorter på ulike tidspunkter satt opp.

Tabell 3.1: *Oversikt over sammenligningskohort ved ulike tidspunkt barnehage*

Tidspunkt	Alder
T1 kontrollgruppe	4/5 åringer

↑
↓

T2 intervensjonsgruppe	4/5 åringer
T3 intervensjonsgruppe	4/5 åringer

Pilene viser til sammenligningskohort som er ulike barnegrupper, men i samme alder. Svarte tall viser til kohort som bare deltar i spørreundersøkelsen ved ett tidspunkt. I tabellene ovenfor sammenlignes gruppen 4/5 åringer på første tidspunkt i datainnsamlingen (T1) med gruppen 4/5 åringer på andre og etter hvert tredje måletidspunkt (T2 og T3). Dette gjør det mulig å sammenligne kohort som allerede har vært eksponert for intervensjonen (T2, T3) med kohort som ikke har (T1). Det betyr videre at det ikke er de samme barna som måles på ulike tidspunkt, men ulike kohort (grupper av barn) som er i samme alder på alle måletidspunktene.

Kontrollvariabel

Alderskohortdesignet kan ikke uten videre bekrefte at gruppene som sammenlignes på ulike tidspunkt er like, derfor anvendes en reliabel tredjevariabel som kontrollvariabel. Like grupper på begge målingene på en kontrollvariabel sikrer at gruppene er like og kan sammenlignes og at resultatene kan relateres til selve intervensjonen (Cook & Campbell 1979). Denne type kontrollvariabel har vi ikke i måleinstrumentene for barnehage. For barnehage er det derfor bare mulig å undersøke om gruppene som sammenlignes er like på sentrale bakgrunnsvariabler som kjønn, kulturell bakgrunn og spesialpedagogisk hjelp.

3.2 Utvalg og svarprosent

Kartleggingsundersøkelsen i barnehagen har fire forskjellige informantgrupper, som alle har besvart en rekke spørsmål angående deres opplevelse av barnehagens praksis. Nedenfor viser en tabell det antallet informanter som har svart på undersøkelsen, og informantgruppens svarprosent på begge målinger.

Tabell 3.2: *Utvalg og svarprosent T1 og T2*

	T1			T2		
	Invitert	Besvart	Svarprosent	Invitert	Besvart	Svarprosent
Barn (4-5 år)	333	332	99,79	340	336	99,03
Kontaktpedagog	333	333	100	340	337	99,23
Foreldre	333	285	84,39	340	301	87,45
Ansatte	245	233	94,84	252	249	98,82

Disse svarprosentene vurderes som tilfredsstillende og betyr at resultatene er representative for de 16 barnehagene som deltok i undersøkelsene. Som det fremgår av tabellen ovenfor, er svarprosenten blant foreldrene rimelig høy. Dette er et meget positivt resultat når vi vet at det er vanskelig å få en svarprosent fra denne informantgruppen på over 60 prosent (Nordahl 2003).

3.3 Operasjonalisering av måleinstrumenter

Utgangspunktet for denne rapporten har vært å kartlegge det som kan betraktes som sentrale kvalitetsområder i enhver barnehage.

Barneundersøkelse

Spørreundersøkelsen til barnehagens 4–5-årige barn bygger i hovedsak på måleinstrumenter som er utviklet for større barn, men som er tilpasset og utprøvd for denne målgruppen i en rekke norske og danske studier (Sunnevåg 2013, Nordahl og Sunnevåg 2017, Nordahl et al. 2018). Barna har svart på spørsmål om egen *trivsel* i barnehagen og deres *relasjon til andre barn* samt vurderer barna sin *relasjon til de voksne* (Eccles et al.1993, Moos & Trickett 1974, Rutter et al.1979, Nordahl 2000-2005). Avslutningsvis viser de deres *kjennskap til tall, bokstaver, ord og geometriske figurer*. I alt er det utviklet 4 utsagn som tilknyttet trivsel i barnehagen, 3 spørsmål om relasjon med andre barn. Relasjon til voksne består av 8 spørsmål og barnas vurdering av tall, bokstaver, ord og geometriske figurer består av totalt av 13 spørsmål. Svarverdiene går fra 1–4 konkretisert i smilefjes (1=veldig sur, 2=litt sur, 3=litt blid, 4=veldig blid), og der høyeste skåre indikerer høy grad av trivsel og gode relasjoner til andre barn og de voksne. Nedenfor er resultatet på de ulike faktorene (fokusområder) fra reliabilitetsanalysen satt opp med Cronbach`s Alpha verdien ved begge målinger.

Tabell 3.3: *Reliabilitetsanalyser*

Variabelområder/faktorer	Alpha T1	Alpha T2
Barns trivsel	.465	.469
Barnas relasjon til andre barn	.458	.391
Barns relasjon til voksne	.774	.717
Gjenkjennelse av tall	.617	.626
Gjenkjennelse av geometriske figurer	.429	.442
Gjenkjennelse av bokstaver	.547	.587
Gjenkjennelse av ord	.413	.521

Cronbach's Alpha er en målemetode i forhold til pålitelighet og sammenheng i data og kravet til en god indre konsistens for en skala ligger på $>.70$ (Cronbach 1951). Disse reliabilitetsanalysene på barneundersøkelsen viser gjennomgående lave reliabilitetskoeffisienter for de skalaene som er brukt utover relasjon til voksne og det må det tas hensyn til i tolkninger av resultatene senere.

Kontaktpedagog undersøkelsen

Skjemaet som **kontaktpedagogen** har brukt for å vurdere det enkelte barns utvikling og ferdigheter, bygger i hovedsak på etablerte måleinstrumenter. Barns sosiale og språklige kompetanse (Gresham & Elliott 1990-2008, Lamer & Hauge 2006) og spørsmål om barnets atferd (Lamer 2013). Pedagogisk leders vurdering av barnas *sosiale ferdigheter* er vurdert ut fra 24 utsagn. Når pedagogisk leder skal vurdere, skjer det ved å svar på spørsmål som: «Viser han/hun at han/hun gjenkjenner andres følelser og handler deretter?» «Lytter han/hun til andre og er medfølende?» «Tar han/hun hensyn til andre i leksituasjoner?». Barnas *språklige ferdigheter* er vurdert ved bruk av en skala med 18 utsagn om barns språk og ferdigheter til å kommunisere. Spørsmål som inngår er blant annet å kunne «å formulere egne ønsker verbalt», til «å leke med språket» og til «å rime på egen hånd». En vurdering av barns *atferd* ble her rapportert med 13 utsagn som: «Har raserianfall», «Er rastløs eller hele tiden i bevegelse, skifter ofte aktivitet», «Viser engstelse i samvær med andre barn» og «Virker trist, lei seg eller deprimert». Spørreskjemaene har svarverdiene som går fra 1–4 (1=aldri/sjelden, 2=av og til, 3=ofte, 4=meget ofte). Høyeste skåre indikerer positiv atferd og aldersadekvate ferdigheter. Nedenfor er resultatet fra reliabilitetsanalysen satt opp for begge målingene.

Tabell 3.4: *Reliabilitetsanalyser*

Variabelområder/faktorer	Alpha T1	Alpha T2
Barns sosiale ferdigheter, selvhverdelse	.934	.935
Barns atferd, utagering	.887	.871
Barns atferd, sosial isolasjon	.704	.783
Barns språklige ferdigheter	.953	.957

Reliabilitetsskårene er svært gode ($>.700$) slik at faktorene kan betraktes som pålitelig.

Foreldreundersøkelsen

Det spørreskjemaet som er brukt i forhold til alle **foreldre** er hovedsakelig en tilpasning av et skjema som tidligere er brukt til foreldre i skolen (Nordahl 2003). Dette har i andre sammenhenger vist tilfredsstillende reliabilitet og validitet, og det er her foretatt en tilpasning

til foreldre i barnehagen (Nordahl et al. 2012-2013). I denne rapporten er det valgt å undersøke nærmere tre sentrale områder innenfor foreldrespørreundersøkelsen: grad av tilfredshet med barnehagetilbudet, informasjon fra barnehagen og barnehagens aktivitetstilbudet. *Samarbeid* med barnehagen består av 6 spørsmål som omhandler informasjonen som blir gitt foreldrene angående deres barns trivsel og utvikling, om aktiviteter som gjøres, personalets fleksibilitet og samarbeidsvillighet. *Aktiviteter* i barnehagen består av 5 utsagn. *Tilfredshet* med barnehagetilbudet består av 7 spørsmål om hvordan foreldrene opplever personalengasjement, ledelse av barnehagen, holdninger i barnehagen og generell tilfredshet med barnehagen. Verdiskala fra 1–4 (1=aldri/sjelden, 2= av og til, 3=ofte, 4=meget ofte) hvor høyeste verdi indikerer et godt samarbeid. Resultatet fra reliabilitetsanalysen er satt opp nedenfor for begge målinger.

Tabell 3.5: *Reliabilitetsanalyser*

Variabelområder/faktorer	Alpha T1	Alpha T2
Foreldrenes vurdering av samarbeidet med barnehagen	.809	.782
Foreldres vurdering av aktiviteter i barnehagen	.762	.727
Foreldres tilfredshet med barnehagetilbudet	.786	.790

Reliabilitetsskårene vurderes som tilfredsstillende (>.700).

Ansattundersøkelsen

Spørreskjema til **ansatte** bygger i hovedsak på måleinstrumenter hentet fra Grosin (1990), Rutter et al. (1979) for vurdering av *miljøet* i barnehagen. Dette variabelområdet består av 4 faktorer med spørsmål om de ansattes kompetanse og tilfredshet (5 spm), samarbeid om innholdet (6 spm), fysisk miljø (2 spm) og samarbeid om barna i barnehagen (5 spm). Videre vurderer de ansatte egen *det pedagogiske arbeidet* ut fra 14 utsagn. *Interesse og innsats* fra barna er hentet fra og inspirert av måleinstrumenter fra Skaalvik (1993), Grosin (1990), Rutter et al. (1979), og består av 4 spørsmål. *Atferdsproblematikk* er hentet fra og inspirert av måleinstrumenter fra Skaalvik (1993), Grosin (1990), Rutter et al. (1979), og består av 4 spørsmål. *Relasjon mellom voksen og barn* består av 10 utsagn. *Samarbeid med foreldre* er en variabel som består av 11 utsagn. Det er en firedelt verdiskala fra 1–4 (1= passer ikke så godt, 2=passer noenlunde, 3=passer godt, 4=passer meget godt) der høyeste skåre svarer til høyest verdi. Det pedagogiske arbeidet har en femdelt verdiskala fra 1–5 (1= nei, aldri, 2=sjelden, 3=av og til, 4=ofte, 5=ja, alltid). Resultatet fra reliabilitetsanalysen er satt opp nedenfor for begge målinger.

Tabell 3.6: *Reliabilitetsanalyser*

Variabelområder/faktorer	Alpha T1	Alpha T2
Kompetanse og tilfredshet	.817	.827
Samarbeid	.840	.818
Fysisk miljø	.776	.721
Samarbeid om barna	.714	.769
Det pedagogiske arbeidet	.547	.601
Interesse og innsats fra barnas side	.640	.661
Atferdsproblematikk	.520	.460
Relasjon mellom voksen og barn i barnehagen	.812	.791
Ansattes samarbeid med foreldre	.822	.862

Reliabilitetsskårene er gode (>.700) med tre unntak, «det pedagogiske arbeidet, interesse og innsats fra barna og atferdsproblematikk» og det må det tas hensyn til i tolkninger av resultatene senere.

3.4 Statistiske analyser

Frekvensanalyser

For å få en innledende oversikt over materialet, både når det gjelder det substansielle innholdet og spredningen i svarene, er det gjennomført frekvensanalyser for alle variablene. Frekvensfordelingen gir et bilde av materialet innenfor de ulike måleinstrumentene.

Faktor- og reliabilitetsanalyser

Innenfor alle skalaområder (fokusområder) er det gjennomført faktor- og reliabilitetsanalyser i kartleggingsundersøkelsen. Måleinstrumentene er utviklet for å dekke hoved- og underbegreper ved hjelp av representative spørsmål. De ulike spørreskjemaene i kartleggingsundersøkelsen er valgt ut fra det som var best egnet til å gi et meningsfullt bidrag til de undersøkelsesområdene som blir belyst i denne evalueringen. Hensikten med faktoranalysene er derfor å komme frem til faktorer og begrepsområder som kan anvendes i videre statistiske analyser. I denne rapporten er det gjennomført en konfirmerende faktoranalyse Principal Component - Direct Oblim innenfor alle variabelområder. Egenverdi over en (Kaisers kriterium) er satt som kriterium. Deretter er det i noen tilfeller foretatt mer eksplorative analyser. I vurderingen av antall faktorer som brukes videre i undersøkelsen, er det ikke ensidig anvendt metodiske kriterier. Det har også vært brukt faktorløsninger fra

tidligere datasett der måleinstrumentene er anvendt (Ogden 1995, Nordahl 2000-2005, Sunnevåg 2013, Nordahl og Sunnevåg 2017).

Basert på disse faktorløsningene er det laget delskalaer eller faktorer av dataene. For så langt som mulig å undersøke hvor pålitelige eller stabile disse faktorene er, er det i tillegg foretatt reliabilitetsanalyser ved bruk av Cronbach's Alpha. Reliabilitet kan defineres som et uttrykk for feilvarians i materialet og kan knyttes både til måleinstrumentet og til gjennomføring av målingen. Alpha over .60 anses som akseptable, .70 som god og .90 som meget god (Cronbach 1951).

Korrelasjonsanalyser

Det vises til korrelasjoner (statistisk sammenheng) mellom ulike variabelområder i rapporten. Korrelasjonskoeffisienten r har en spennvidde fra -1,0 til 0,00 når det er en negativ sammenheng og fra 0,00 til 1,0 når den er positiv.

Tabell 3.7: Retningslinjer for vurdering av styrken på sammenhenger (korrelasjoner)

R		Referanse
Svak sammenheng	0,10	Cohen, 1992
Middels sammenheng	0,30	Cohen, 1992
Sterk sammenheng	0,50	Cohen, 1992

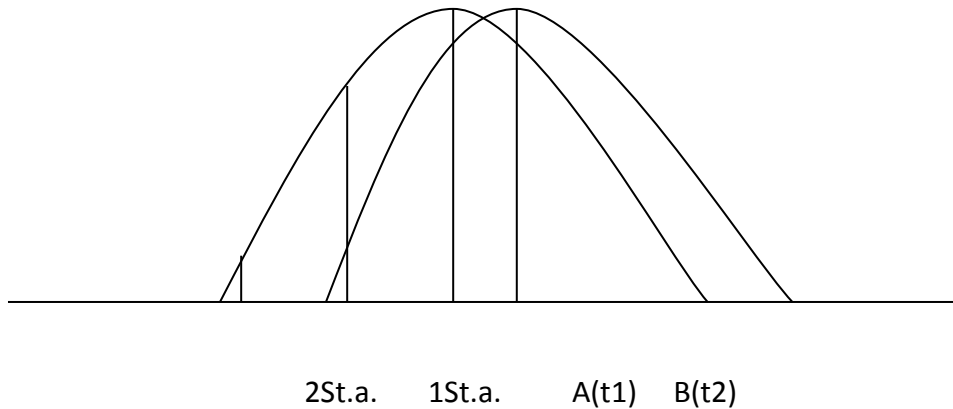
Som tabellen ovenfor viser så vil korrelasjoner over 0,10 vise til en svak sammenheng, mens korrelasjoner over 0,30 til middels sterke sammenhenger og over 0,50 til sterke sammenhenger.

Variansanalyser og effektmål

I disse kartleggingsundersøkelsene for barnehager har det vært vesentlig å finne frem til forskjeller og likheter mellom barnehager, mellom kommuner og regioner og hvilken utvikling som har vært mellom T1 og T2. Den relative forskjellen/endringen er vurdert ut fra standardavvik i målingene. Det vil si at forskjellene/endringene er angitt i standardavvik. Dette statistiske målet anvendes som en hjelp til å vurdere den praktiske betydningen av forskjellene/endringene.

I figur 3.1 er det gjort et forsøk på å fremstille varians og gjennomsnitt i to barnehager (A og B) eller på to tidspunkter (T1 og T2). 68 % av variasjonen i målingen vil være innenfor +/- et standardavvik, og 95 % av variasjonen vil befinne seg innenfor +/- to standardavvik. Forskjellene i gjennomsnittet i figuren er tilnærmet et halvt standardavvik (Cohens $d = 0,5$).

Det er et standardavvik fra gjennomsnittet $A(t1)$ til streken 1 St.a.¹, og forskjellen mellom $A(t1)$ og $B(t2)$ er ca. halvparten av dette.

Figur 3.1: Spredning og forskjeller i standardavvik

Statistisk innebærer dette at den reelle forskjellen/endringen i skåre på en variabel mellom for eksempel to barnehager/tidspunkter er dividert med den gjennomsnittlige størrelsen på standardavviket til variabelen. Dette kan uttrykkes ut fra følgende formel:

$$\text{Forskjellen i standardavvik} = \frac{\text{Resultat bhg A (t1)} - \text{minus} - \text{resultat bhg B (t2)}}{\text{Gjennomsnittlig standardavvik (vektet)}}$$

Med vektet standardavvik menes her at det er beregnet et gjennomsnitt av standardavviket på målingene, som er vektet for forskjellen på størrelsene i utvalgene av barnehage A og B's barn og voksne eller tidspunkt 1 og tidspunkt 2. Størrelsen på standardavviket som uttrykk for et variansmål blir influert av de typene målinger som blir gjennomført.

Dette gjelder spesielt spredningen i materialet og forskjeller mellom middelerverdier på de forskjellige variablene. Fordelen med å uttrykke forskjeller i standardavvik er at

¹ St.a. = Standardavvik

---

forskjeller/endringer på ulike variabelområder kan vurderes i forhold til hverandre, og at en tar høyde for variasjonen i materialet. Svakheten med bruk av standardavvik er at det er et mer usikkert mål når variansen i målingene ikke er normalfordelt.

500-poengskalaen

Alle barnehager som deltar i kartleggingen har adgang til en digital resultatportal der de både gjennomfører kartleggingsundersøkelsen og kan lese resultatene fra kartleggingsundersøkelsen. Resultatene kan leses på to måter i portalen, enten som gjennomsnittsverdier og standardavvik eller på en 500-poengskala. 500-poengskalaens logikk og oversikt tilsvarende her den visningen som for eksempel finner sted i PISA-undersøkelsene. 500-poengskalaen tar både hensyn til gjennomsnitt og standardavvik. I skalaen er 500 poeng alltid gjennomsnittet for de resultatene som blir presentert. Alle matematiske beregninger, som spredning og standardavvik, er alltid inkludert i de aktuelle 500 poengene. Dette betyr at gjennomsnittet for alle institusjoner innenfor alle fokusområder alltid er 500 poeng, helt uavhengig av hvilken skala som er brukt i forhold til svaralternativer eller antall spørsmål i hvert fokusområde. I denne beregningsmåten er en forskjell på 1 standardavvik det samme som 100 poeng (Cohens $d = 1,0$). Dette gir et mer eksakt mål på forskjeller enn hvis en bare ser på gjennomsnittresultater. Det gis dermed også et mer entydig og sammenlignbart bilde av datamaterialet. I presentasjonen av resultatene brukes som regel en 500 poengskala, men av og til refereres det til Cohens d . Det kan være utfordrende å bruke forskjeller uttrykt i standardavvik (Cohens d og 500 poengskala) på områder som er skjevfordelt, noe vi finner på flere målinger i disse kartleggingsundersøkelsene. Men analyser viser at resultatene ikke blir særlig forskjellige om dataene konverteres til normalfordelte skalaer.

3.5 Reliabilitet og validitet

Nedenfor er foretatt en vurdering av reliabilitet og validitet i kartleggingens spørreskjemaundersøkelser og bearbeidingen av disse. For barna i barnehagen er utsagnene i spørreundersøkelsene omsatt til en enkel grafisk illustrasjon som blir støttet av en lydfil der en stemme leser opp utsagnet. Svaralternativene til utsagnene har vært et veldig surt smilefjes, et litt surt smilefjes, litt blidt smilefjes og et veldig blidt smilefjes. Barna har – etter å ha hørt og sett et utsagn i lyd og grafisk bilde – klikket på det smilefjeset de selv syntes stemte overens med utsagnet. Under besvarelsen har det dessuten rent visuelt vært mulig for barnet å følge med på hvor langt det er kommet i besvarelsen og å gå tilbake til forrige utsagn. Hvis barnet

---

har hatt bruk for å høre et utsagn på nytt, har det klikket på et ikon av et øre som gjentar opplesingen av utsagnet. Det er tidligere foretatt pilottester av lignende kartleggingsundersøkelser i både Danmark og Norge (Nordahl et al. 2012, 2016a). Her har en iaktatt barnas reaksjoner på forskjellige spørsmål og på selve brukergrensesnittets grafiske utforming. Erfaringene fra disse testene og gjennomføring av tidligere kartleggingsundersøkelser har vært et vesentlig bidrag til den videre utviklingen av denne formen for kartleggingsundersøkelse. Vi har mindre erfaring med validiteten i denne kartleggingen med barn som informanter enn vi har med kartlegginger der voksne informanter. Men det er en naturlig variasjon i svarene, og det er også en frekvensfordeling som virker plausibel. De fleste ansatte i de deltakende barnehagene rapporterer også at barna har forstått og vært i stand til å svare på spørsmålene. Er spørsmålene besvart fra en datamaskin, er det noen som har hatt problemer med å peke og klikke med en mus på skjermen, men med litt hjelp har de mestret dette. De aller fleste barna som har deltatt, har imidlertid besvart spørreskjemaet via en IPAD, som med sin berøringsfølsomme skjerm har gjort det lett for barnet selv å interagere med spørreskjemaets forskjellige funksjoner, som for eksempel «hør spørsmålet på nytt» og med en finger og et trykk på skjermen å besvare hvert enkelt spørsmål med de ulike ansiktsuttrykkene. Videre er det viktig å understreke at det i barneundersøkelsen er barnas virkelighetsoppfatninger vi her er ute etter å kartlegge, ikke de voksnes oppfatning av barnas situasjon.

Reliabilitet

Reliabilitet anvendes for å finne frem til hvor mye feilvarians eller tilfeldig varians det er i et måleinstrument eller en måling, og det blir betraktet som et uttrykk for målingens nøyaktighet. Med utgangspunkt i den totale variansen, den «sanne» varians og feilvariansen i en måling, vil reliabiliteten i en måling kunne beregnes. På den måten kan reliabilitet defineres som forholdet mellom den sanne variansen og den totale variansen eller forholdet mellom feilvariansen og den totale variansen. Beregningen av reliabilitet forutsetter også at vi har mer enn en variabel eller en verdi for å måle det samme fenomenet. For å ta hensyn til målingenes nøyaktighet brukes det derfor bare i liten grad resultater fra enkeltspørsmål i presentasjonen av det empiriske materialet i denne undersøkelsen. I den største delen viser analysene at reliabiliteten er tilfredsstillende i de dataene som blir presentert her.

I kartleggingsundersøkelsen har vi beregnet reliabiliteten – eller påliteligheten i undersøkelsen – ut fra de områdene som er målt. Resultatene av disse statistiske analysene viser at

---

reliabiliteten i hovedsak er tilfredsstillende. Det er imidlertid noen utfordringer med påliteligheten i enkelte av barnas svar. Dette kan både skyldes at måleinstrumentet ikke er tilfredsstillende, og at barn i disse enkelttilfellene ikke i tilstrekkelig grad har forstått det vi spør om på den måten som var hensikten. Det er imidlertid viktig å slå fast at barna på de fleste områdene kan betraktes som troverdige informanter. Som allerede nevnt, fremgår det at det er god sammenheng i måten de besvarer de forskjellige spørsmålene på. At de forstår og vurderer fenomener annerledes enn voksne gjør betyr jo ikke at de forstår dem «feil». De forstår dem bare på en annen måte og med en annen erfaringshorisont.

Begrepsvaliditet

Begrepsvaliditet innebærer en drøfting av om det man måler måle, faktisk blir målt gjennom de operasjonaliseringer som er foretatt av det aktuelle begrepet eller fenomenet. Dette nødvendiggjør en avklaring av det begrepet som skal måles, og en operasjonalisering av begrepet i tema, underbegreper, utsagn eller spørsmål (Cohen 2007, Cohen et al. 2011). I kartleggingsundersøkelser som denne er det viktig å sikre at de områdene som det er hensikten å måle faktisk blir målt. Det vil si at kartleggingens spørsmål i sin utforming må dekke de tiltenkte områdene eller begrepene som skal måles på en god måte.

For analysene av datamaterialet er konsekvensen at det må vurderes om den teoretiske begrepsmodellen som er utviklet, får metodologisk og substansiell støtte i det konkrete materialet. Lave korrelasjoner mellom svarene på enkelte spørsmål og den lave støtten til teoretiske faktorløsninger kan indikere en lav begrepsvaliditet i materialet. For å vurdere dette er det gjennomført egne analyser for å sikre at de spørsmålene som er tenkt hører sammen, faktisk fungerer sammen. Det er gjennom faktor- og reliabilitetsanalyser vurdert om datamaterialet avspeiler det som måleinstrumentene var tiltenkt å måle. Det vil si om det er sammenheng mellom datamaterialet og de teoretiske begrepskonstruksjonene, og faktorløsninger i tidligere bruk av måleinstrumentene. I de tilfellene der det ikke finnes tilfredsstillende sammenhenger, er det valgt begrepsmessige løsninger som bygger mer på det empiriske materialet enn på de forventede teoretiske løsningene.

Ut fra både faktor- og reliabilitetsanalyser anses i tillegg begrepsvaliditeten som tilfredsstillende ettersom resultatenes overensstemmelse med begreps-konstruksjonene er relativt god. På enkelte begrepsområder er validiteten imidlertid litt lav. Men den vurderes likevel som tilfredsstillende fordi hensikten med denne kartleggingsundersøkelsen er å vurdere generelle resultater innenfor enkelte fenomener eller områder i barnehagen.

Ytre validitet

Mulighetene for å generalisere resultatene fra et forskningsprosjekt vil som oftest innebære en vurdering av utvalgets representativitet i forhold til populasjonen. I denne kartleggingsundersøkelsen er ikke dette noe problem fordi utvalget er det samme som populasjonen, og fordi det dessuten er en tilfredsstillende svarprosent.

---

4. Resultater

Hensikten med denne rapporten er å undersøke nærmere den endring eller utvikling som barnehagene i Stange har fra den første (T1) til andre (T2) kartleggingsundersøkelsen. Det presenteres her noen funn med utgangspunkt i målsettinger for Kultur for læring (KFL) og problemstillingene for denne rapporten. Sammen med resultater i resultatportalen vil dette ligge til grunn for den enkelte barnehage og Stange kommune sitt videre arbeid med Kultur for læring i barnehagen. Den overordnede målsettingen i arbeidet med KFL i barnehage i Hedmark fylke er å utvikle en pedagogisk praksis som evner å realisere alle barns potensiale for utvikling og læring.

For å besvare rapportens problemstillinger vil dette resultatkapittelet presentere resultater fra de faktorene eller fokusområdene som er knyttet til den enkelte problemstilling. Det betyr at resultater fra de resterende områder som er tilgjengelig fra kartleggingsundersøkelsene og som ble presentert og gjennomgått på fagdagen den 22.1.2019 ligger som vedlegg bakerst i denne rapporten.

4.1 Barns utvikling og læring

I denne første delen av resultatkapittelet tas det utgangspunkt i den første målsettingen i Kultur for læring for å undersøke hvor barnehagene i Stange kommune nå er i dette arbeidet. Målsettingen lyder som følger: *«Barns språklige og sosiale kompetanse skal heves og at de skal forberedes til framtidens utdannings- og samfunnsliv».*

Ut fra målsettingen ovenfor undersøkes det i denne rapporten følgende problemstilling:

- *«I hvilken grad har det skjedd endring eller utvikling i barns språklige og sosiale ferdigheter?»*

For å besvare problemstillingen ovenfor undersøkes derfor resultater på de to faktorene sosiale og språklige ferdigheter fra kartleggingsundersøkelsene gjennomført av kontaktpedagogen i barnehagen på både T1 og T2. Til sammen vil dette være et uttrykk for den eventuelle endring eller utvikling på barns sosiale og språklige utvikling i barnehagene i Stange.

Nedenfor presenteres først noen bakgrunnsvariabler relatert til barn som er viktig å ha kjennskap til når resultatene deretter presenteres. Deretter vil resultater på barns språklige og

sosiale ferdigheter bli presentert ved begge målinger for Stange kommune som helhet. Variasjoner mellom barnehager på disse to faktorene og forskjeller mellom gutter og jenter på begge ferdighetene kommer tilslutt.

4.1.1 Bakgrunnsvariabler

I kartleggingsundersøkelsene registreres en rekke bakgrunnsvariabler som gir oss viktig informasjon om utvalgene ved begge målingene. For å estimere endring fra T1 til T2 er det nødvendig å sikre at de to utvalgene er like ved begge måletidspunkter. Vi har ved de to kartleggingstidspunktene to kohorter av barn (4 og 5-åringer) der gruppen på T1 ikke har vært utsatt for intervensjonen Kultur for læring, mens gruppen på T2 har vært utsatt for intervensjonen. I og med at det ikke implisitt i måleinstrumentene foreligger en kontrollvariabel (som beskrevet i metodekapittelet) sammenlignes derfor gruppene på en rekke bakgrunnsvariabler kjønn, spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, samt mors og fars utdanningsnivå for å se om de er like. Tabellene nedenfor viser til fordeling på kjønn, kulturell bakgrunn og antall barn som mottar støtte i form av ekstra ressurser og spesialpedagogisk hjelp etter § 19a.

Tabell 4.1: *Barnas kjønn ved T1 og T2*

		T1	%	T2	%
Valid	Gutt	184	55,3	168	49,6
	Jente	147	44,1	170	50,1
	Total	331		338	
Missing	-99,00	2	0,6	1	0,3
Total		333		339	

Gutter og jenter er nesten likt fordelt i datamaterialet på T2, mens på T1 bestod barnegruppen av en liten overvekt av gutter. Veldig få barn har ikke besvart undersøkelsen (missing) og det kan skyldes at foreldre/foresatte ikke har ønsket at barnet skal delta, men de selv har besvart undersøkelsen og eventuelt pedagogisk leder. Det opprettes nemlig brukernavn (unik kode) også til barnet selv om det ikke skal delta, når foresatte/foreldre og kontaktpedagogen skal gjennomføre undersøkelsen og da blir barnets besvarelse stående som ikke gjennomført. Det kan også være at noen barn ikke har gjennomført av ulike grunner som sykdom, var fraværende eller bare ikke ville delta. Også disse vil da bli registrert som missing.

Tabell 4.2: *Kulturell bakgrunn ved T1 og T2*

	T1	%	T2	%
--	----	---	----	---

Valid	Minoritetsspråklig	32	9,6	47	13,9
	Norskspråklig	299	89,8	279	82,3
	Total	331		326	
Missing	-99,00	2	0,6	13	3,8
Total		333		339	

Fordelingen av barn etter kulturell bakgrunn viser at det har vært en økning av barn med minoritetsspråklig bakgrunn fra T1 på 9,6 % til T2 på 13,9 %.

Tabell 4.3: Vedtak om spesialpedagogisk hjelp ved T1 og T2

		T1	%	T2	%
Valid	Ja	10	3,0	14	4,1
	Nei	320	96,1	316	93,2
	Total	330		330	
Missing	-99,00	3	0,9	9	2,7
Total		333		339	

Antall barn som mottar spesialpedagogisk hjelp etter § 19 a ligger ved T1 på 3,0 % og har en økning til 4,2 % ved T2. Dette viser den samme tendensen til økning som ellers i Norge. Det har vært en økning i antall barn som mottar spesialpedagogisk hjelp nasjonalt fra 2,4 % i 2013 til 2,9 % i 2016 og 3,1 % i 2017. Barnehagene i Stange rapporterer et høyere antall barn som mottar spesialpedagogisk hjelp enn det nasjonale snittet.

4.1.2 Resultater på språklige og sosiale ferdigheter

Sosiale ferdigheter

Det sosiale samspillet i barnehagen foregår i alle aktiviteter og situasjoner. Ferdigheter i å mestre det sosiale samspillet er av stor betydning, og barnas sosiale situasjon i barnehagen vil også være en vesentlig betingelse i deres identitetsutvikling og dannelse. Sosial utvikling handler om utviklingen av sosiale ferdigheter og sosial kompetanse. Sosial kompetanse er et sett av ferdigheter, kunnskaper og holdninger som trengs for å mestre ulike sosiale miljøer, som gjør det mulig å etablere og vedlikeholde sosiale relasjoner, og som bidrar til at trivsel økes og utvikling fremmes (Garbarino 1985). Slik sett er sosial kompetanse en betingelse for aktiv deltagelse i sosiale fellesskap. Sosiale ferdigheter er spesifikk atferd som barnet bruker for å løse en sosial oppgave og omfatter evne til samarbeid, selvhevdelse, selvkontroll, empati og ansvarlighet (Ogden, 2009). For barn er barnehagen i stor grad en sosial arena og deres sosiale ferdigheter blir derfor avgjørende for hvordan de mestrer hverdagen i barnehagen.

Ansatte i barnehagen bør derfor ha en sterk bevissthet om barnehagen som sosial arena, og den sosiale utviklingen og læringen som barna har der. De voksne har store muligheter til å bidra til barns sosiale deltagelse og dermed også deres læring av sosiale ferdigheter. Gode sosiale ferdigheter gjør det lettere å opprette vennsforhold og bli sosialt integrert. Barn som strever sosialt, risikerer å bli avvist av andre barn (Hay mfl., 2004). I tillegg er sosiale ferdigheter en ressurs for å mestre stress og problemer, noe som igjen er en viktig faktor for å motvirke utviklingen av atferdsvansker (Ogden, 2009). Gode sosiale ferdigheter viser sammenheng med trivsel og læring hos barn, og er noe av det viktigste barn utvikler i barnehagen. Sosial ferdigheter sees på som en forutsetning for verdsetting, vennskap og sosial integrering, som en ressurs for å mestre stress og problemer, og som en viktig faktor for å motvirke utviklingen av problematferd (Ogden 2009).

Språklige ferdigheter

Barn lærer språk ved å lytte og bruke språket i samspill med andre mennesker. Å dele erfaringer, opplevelser, tanker og følelser fremmer språkutviklingen (Gjems 2011). Barn med forsinket språkutvikling synes å være i risiko for å utvikle språkvansker og andre vansker i skolen (Rescorla et al. 2009). Det er en nær sammenheng mellom begrepsforståelse som fireåring og senere skolefaglige prestasjoner i skolen som 7-åring. Melby-Lervåg & Lervåg (2014) viser at de flinkeste fireåringene forstår tre ganger så mange ord som de svakeste. Når de samme barna vurderes tre år senere har det ikke skjedd noen reduksjon i forskjellene i språkferdigheter. Forskjellene ser ut til å vedvare gjennom grunnskolen knyttet til skolefaglig læringsutbytte. Hattie (2013) uttrykker at om du ikke har løst lesekoden til du er åtte år så blir du ingen funksjonell leser. Barn som mestrer et lavt antall begreper i barnehagen ser derfor ikke ut til å innhente dette i skolen, og de får derfor også problemer i de fleste skolefag. Samtidig er det slik at to tredjedeler av barn med forsinket språkutvikling ved toårsalderen har en normal språkutvikling ved fireårsalderen. Forskjeller i språkutvikling ved fireårsalderen synes som sagt derimot å være svært stabile og vedvarer ofte videre i skolealderen (Melby-Lervåg & Lervåg 2014). Dette viser at god og tidlig språkstimulering er viktig i det daglige samspillet i barnehagen.

Faktoren sosiale ferdigheter består av 24 spørsmål, mens språklige ferdigheter består av 18 spørsmål. I tabellen nedenfor presenteres antall besvarelser (N), gjennomsnittskåre, standardavvik for henholdsvis T1 og T2 og den endring som har vært uttrykt i standardavvik

og 500 poengskala for Stange kommune. Verdiskalaen her går fra 1,00 til 4,00 hvor høy skåre indikerer aldersadekvate sosiale og språklige ferdigheter.

Tabell 4.4: Resultater språklige og sosiale ferdigheter ved T1 og T2

Faktor	N	Snitt T1	St.a	Snitt T2	St.a	Forskjell T1 til T2
Sosiale ferdigheter	333/336	3,08	0,47	3,06	0,46	d = - 0,04/ -4 poeng
Språklige ferdigheter	333/337	3,28	0,62	3,20	0,61	d = - 0,13/ -13 poeng

Tabellen ovenfor viser først og fremst at barnas ferdigheter sosialt og språklig i gjennomsnitt blir vurdert av kontaktpedagogene rimelig høyt på en skala fra 1-4 på begge grupper av barn/målinger. Det betyr at flertallet av barna i begge gruppene (tidspunktene) blir vurdert til å ha/vise aldersadekvate ferdigheter. Men, resultatet viser også at det er spredning i begge gruppene, noen som betyr at det er barna som blir vurdert til ikke å ha/vise disse ferdighetene tilfredsstillende. Resultatet viser videre en svak tilbakegang fra T1 til T2 i og med at vi har med to desimaler. Tilbakegangen fra T1 til T2 er større på de språklige ferdighetene -13 poeng enn de sosiale ferdighetene -4 poeng. KFL har som mål å styrke nettopp disse ferdighetene hos barn og det betyr at barnehagene i Stange i enda større grad må sette et systematisk fokus disse områdene og spesielt for de barna som har svake språklige og sosiale ferdigheter.

I figurene nedenfor presenteres resultatet på sosiale og språklige ferdigheter fordelt på de 16 barnehagene i Stange. Den vertikale søylen viser til verdiskalaen som går fra 1,00 til 4,00 og den horisontale søylen viser de 16 barnehagene.

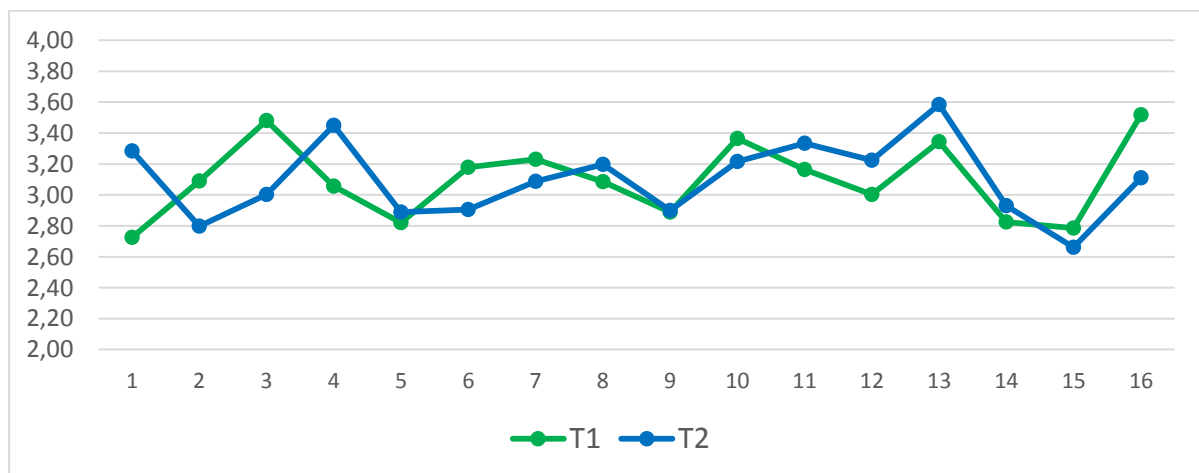

Fig. 4.1: Variasjon mellom barnehager på sosiale ferdigheter ved T1 og T2

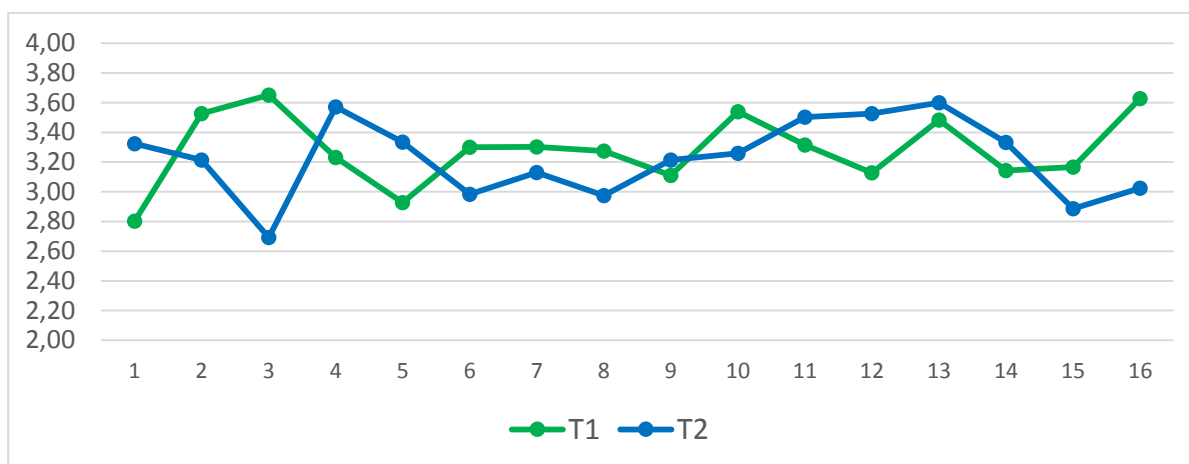

Fig. 4.2: Variasjon mellom barnehager på *språklige* ferdigheter ved T1 og T2

Figurene viser at det er variasjon mellom barnehagene. 9 av 16 barnehagene har en stabil eller positiv fremgang fra T1 til T2 på sosiale ferdigheter. Forskjellen i gjennomsnitt mellom den som skårer lavest og den som skårer høyest er rimelig stor, fra ca. 2,70 til 3,60 på begge målingene. Spredningen er ørlite mindre ved T2 enn T1 (0,47 til 0,46). Innenfor språklige ferdigheter viser 8 av de 16 barnehagene en stabil eller positiv fremgang og gjennomsnittskåren ligger noe høyere enn på de sosiale ferdighetene. Dette betyr at ca. halvparten av barnehagene er stabile eller har en svak fremgang på begge områdene, mens den andre halvparten viser en svak tilbakegang. 2 av barnehagene viser en markant tilbakegang på språklige ferdigheter.

4.1.3 Sammenhenger og mønstre

Sentralt i arbeidet med å forbedre barnehagen pedagogiske praksis med utgangspunkt data, er å se etter sammenhenger og mønstre mellom ulike faktorer. I dette avsnittet er resultatet fra en korrelasjonsanalyse hvor en undersøker sammenhengen mellom sosiale og språklige ferdigheter og hvor sterke disse sammenhengene er.

I tabellen nedenfor har vi satt opp resultatet av en korrelasjonsanalyse som har til hensikt å si noe om retningen (negativ eller positiv) og styrken på sammenhenger mellom faktorene. Korrelasjonene går fra -1 til 1. En korrelasjon lik 0 indikerer at det ikke er noen sammenheng, mens en sammenheng fra 0 til -1 viser til en negativ sammenheng og motsatt fra 0 til 1 er det en positiv sammenheng. Cohen (1988, s. 79-81) viser til ulike styrker (r = Pearson productmoment correlation coefficient) på sammenhengene og sier at det er:

- Svake sammenhenger ved $r = .10$ til $.29$
- Medium sammenhenger ved $r = .30$ til $.49$
- Sterke sammenhenger ved $r = .50$ til 1

Dette gjelder både for negative (da står det – tegn foran) og positive sammenhenger. I tabellen nedenfor har vi satt opp korrelasjonsanalysen for sosiale og språklig ferdigheter.

Tabell 4.5: *Korrelasjonstabell*

Korrelasjon	Språk	Sosial
Språk ferdigheter	1	
Sosiale ferdigheter	.631	1

Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabellen ovenfor viser at det er sterke sammenhenger mellom barns språklige og sosiale ferdigheter på $r = .631$ og vi kan ut fra dette si at sosiale ferdigheter forklarer 40 % av variasjonen i språklige ferdigheter og omvendt. Barn med gode sosiale ferdigheter ser ut til gjennomgående å ha gode språklige ferdigheter og motsatt. Dette kan forklares med at språk er nødvendig for sosial deltagelse sammen med andre barn i lek og andre aktiviteter, og at aktiv sosial deltagelse videre vil bidra til læring av språk.

4.1.4 Kjønnforskjeller

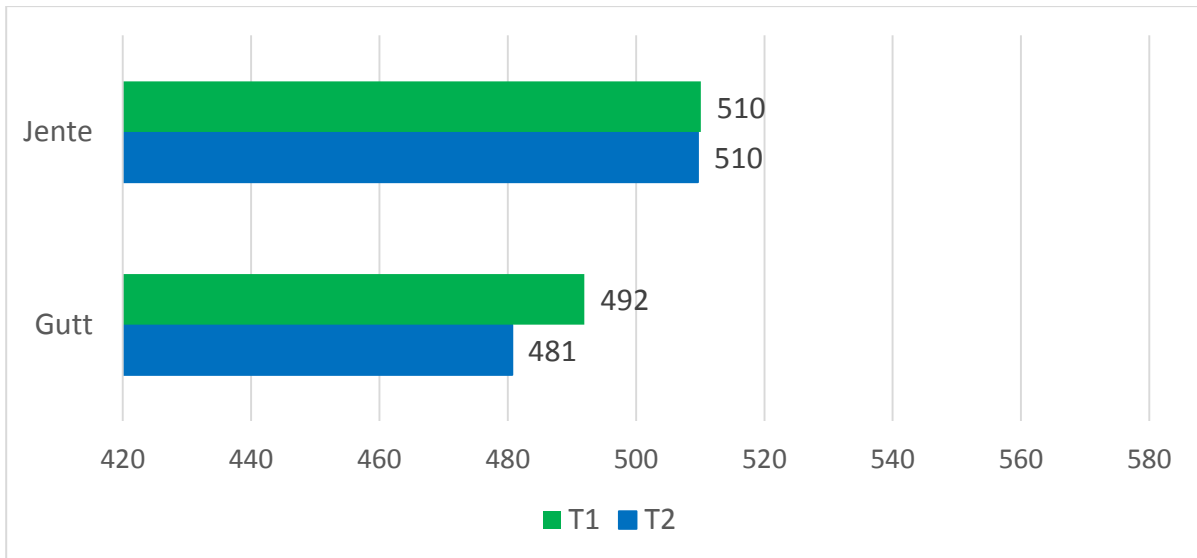
Nedenfor presenteres resultater for hvordan kontaktpedagogen vurderer gutter og jenters sosiale og språklige ferdigheter. Her vises resultater i første tabell som gjennomsnitt, standardavvik og i siste tabell i 500-poengskala ved T1 og T2.

Sosiale ferdigheter

Tabell 4.6: *Resultater kjønn og sosiale ferdigheter ved T1 og T2*

Faktor	N	Snitt T1	St.a	Snitt T2	St.a	Forskjell T1 til T2
Gutt:	184/167	3,04	0,51	2,99	0,45	D= -0,10, -10 poeng
Jente:	147/168	3,12	0,43	3,12	0,47	Ingen

Tabell 4.7: *Resultater kjønn og sosiale ferdigheter i 500 poengskala ved T1 og T2*

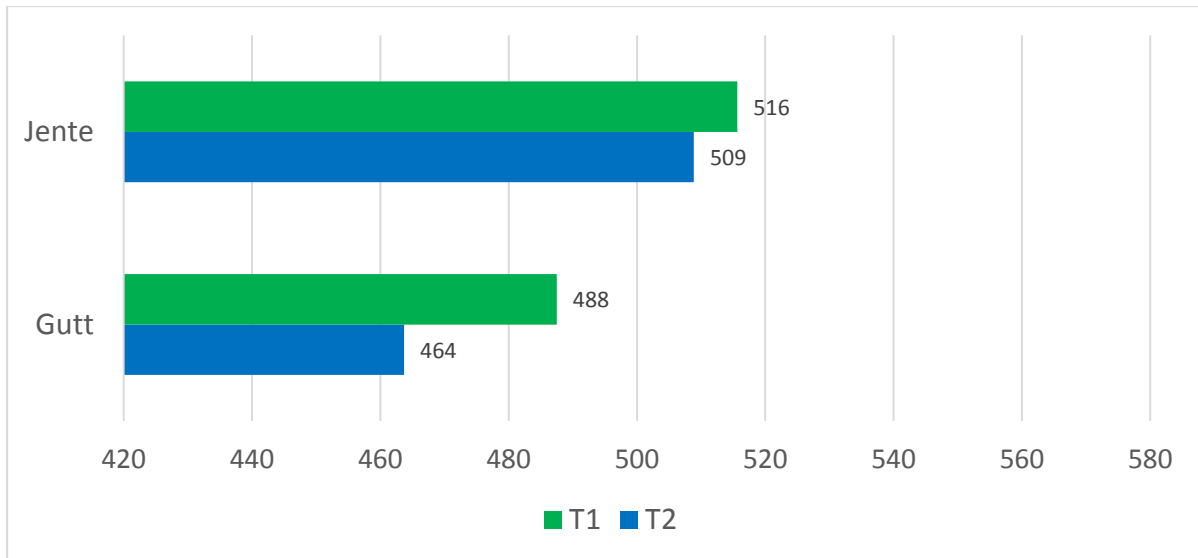
Resultatene på vurderingen av de sosiale ferdighetene samlet for alle barn i Stange viser en svak tilbakegang på -4 poeng fra T1 gruppen til T2 gruppen. Når vi her filtrerer på kjønn, så viser resultatet at jenters sosiale ferdigheter blir vurdert stabilt på de to målingene og rimelig mye høyere enn gutters, mens gutters sosiale ferdigheter har en reduksjon på -10 poeng fra T1 gruppen til T2 gruppen. Forskjellene mellom jenter og gutters sosiale ferdigheter vurdert av kontaktpedagoger har økt fra en forskjell på 18 poeng ved T1 gruppene til en forskjell på 29 poeng ved T2 gruppene.

Språklige ferdigheter

Tabell 4.8: Resultater kjønn og språklige ferdigheter ved T1 og T2

Faktor	N	Snitt T1	St.a	Snitt T2	St.a	Forskjell T1 til T2
Gutt:	184/167	3,20	0,65	3,06	0,64	D= -0,24, -24 poeng
Jente:	147/169	3,37	0,65	3,34	0,56	D= -0,07, -7 poeng

Tabell 4.9: Resultater kjønn og språklige ferdigheter ved T1 og T2

Resultatene på vurdering av de språklige ferdighetene for alle barn samlet i Stange viste en større tilbakegang enn de sosiale ferdighetene på -14 poeng fra T1 gruppen til T2 gruppen. Når vi her filtrerer på kjønn, så viser resultatet at jenters språklige ferdigheter blir vurdert rimelig mye høyere enn gutters, men her er det en svak tilbakegang fra T1 gruppen til T2 gruppen på -7 poeng.

Gutters språklige ferdigheter har en reduksjon på -24 poeng fra T1 gruppen til T2 gruppen. Forskjellene mellom jenter og gutters språklige ferdigheter vurdert av kontaktpedagoger har økt fra en forskjell på 28 poeng ved T1 gruppene til en forskjell på 45 poeng ved T2 gruppene.

4.2 Ansattes utvikling og læring

I denne andre delen av resultatkapittelet tas det utgangspunkt i den andre målsettingen i Kultur for læring for å undersøke hvor barnehagene i Stange kommune nå er i dette arbeidet. Målsettingen lyder som følger: «*Ansattes, lederes og eieres kompetanse skal økes gjennom kollektiv og samordnet kompetanseutvikling i profesjonelle læringsfellesskap*».

Ut fra målsettingen ovenfor undersøkes det i denne rapporten følgende problemstilling:

- «*I hvilken grad har ansatte i barnehagen økt sin kompetanse gjennom en kollektiv og samordnet kompetanseutvikling i profesjonelle læringsfellesskap?*»

Som skrevet innledningsvis, er det i dag relativt god dokumentasjon for at en videreutvikling av både lederes og ansattes kompetanse best gjøres kollektivt (DuFour, DuFour, Eaker & Karhanek 2010, Marzano, Heflebower, Hoegh, Warrick, Grift, Hecker & Wills 2016). Det

betyr at barnehagemyndighet, ledere i barnehager og ansatte arbeider i profesjonelle læringsfellesskap med teoretiske og praktiske oppgaver som skal løses. I kollektiv kompetanseutvikling er endring av kulturen i barnehagen en målsetting, det vil si at barnehagens kapasitet og kompetanse skal utvikles.

For å besvare problemstillingen ovenfor undersøkes derfor resultater på tre faktorer eller fokusområder; ansatte og lederes vurdering av kompetanse og tilfredshet, samarbeid om innholdet og samarbeidet om barna på både T1 og T2. Til sammen vil dette være et uttrykk for den eventuelle økte kompetanse og samarbeid i barnehagene i Stange har hatt fra T1 til T2 gjennom å ha arbeidet med kollektiv kompetanseutvikling i profesjonelle læringsfellesskap.

Nedenfor presenteres noen bakgrunnsvariabler relatert til ansatte som er viktig å ha kjennskap til når resultatene på miljøet i barnehagen deretter presenteres. Deretter vil resultater på barnehagens miljø bli presentert ved begge målinger for Stange kommune som helhet. Variasjoner mellom barnehager på disse faktorene blir så presentert.

4.2.1 Bakgrunnsvariabler

I kartleggingsundersøkelsene registreres en rekke bakgrunnsvariabler som gir oss viktig informasjon om utvalgene ved begge målingene. Tabellene nedenfor viser til fordeling på ansattes kjønn og stillingskategori.

Tabell 4.10: *Kjønn*

		T1	%	T2	%
Valid	Mann	21	9,0	17	6,8
	Kvinne	185	79,4	229	92,0
	Total	206		246	
Missing	-99,00	27	11,6	3	1,2
Total		233		249	

Tabellen ovenfor viser at det er veldig få menn i barnehagene i Stange. Av 21 menn som deltok i T1 er det bare 17 menn som deltar i T2. Kvinneandelen har økt fra 185 stykker til 229 ved T2.

Tabell 4.11: *Stillingskategorier*

		T1	%	T2	%
Valid	Assistent/fagarbeider/barneveileder	141	60,5	134	53,8
	Pedagogisk leder/førskolelærer	78	33,5	97	39,0
	Styrer/virksomhetsleder	12	5,2	17	6,8

	Spesialpedagog/støttepedagog	2	0,9	-	-
	Total	233		248	
Missing	-99,00	0		1	0,4
Total		233		249	

Fordeling av ansatte med og uten en pedagogisk utdanning var ved T1 ca. 60 % assistent/fagarbeider/barneveileder og 40 % førskoleleder/styrer. Ved T2 er denne fordelingen endret til ca. 54 % og 46 % noe som sannsynligvis henger sammen med endret norm for ansatte med pedagogisk utdanning.

4.2.2 Resultater miljøet i barnehagen

Å utvikle miljøet eller kulturen i barnehagen står sentralt i arbeidet med Kultur for læring. Et miljø hvor felles refleksjon, samarbeid og forbedring av etablert praksis er framtredd kommer ikke av seg selv, men som et resultat av en prosess hvor ansatte arbeider sammen og mot en felles målsetting. Barnehager med sterk kjennskap til eget miljø vil være institusjoner som aktivt arbeider med og analyserer kartleggingsresultater, som også anvender observasjon av egen praksis og har regelmessige samtaler med barn og foreldre som utgangspunkt for å optimalisere barnas trivsel, utvikling og læring. Dette vil også være barnehager hvor ansatte i fellesskap jevnlig drøfter og utvikler gode innsikter i sammenhengen mellom egen pedagogisk praksis og barns læring og utvikling. Om institusjonen har en sterk kunnskapsorientering, vil den være preget av kjennskap til forskningsbasert kunnskap og vil bruke denne typen kunnskap i egen pedagogisk praksis. Det vil si at de utvikler en forskningsinformert pedagogisk praksis der sannsynlighet for en positiv læring og utvikling for barna vil være relativt stor. I denne rapporten vurderer både ansatte og ledere miljøet i barnehagen og det gir oss en viktig pekepinn på hvordan situasjonen er på dette sentrale området i arbeidet med å utvikle en kultur for læring i barnehage.

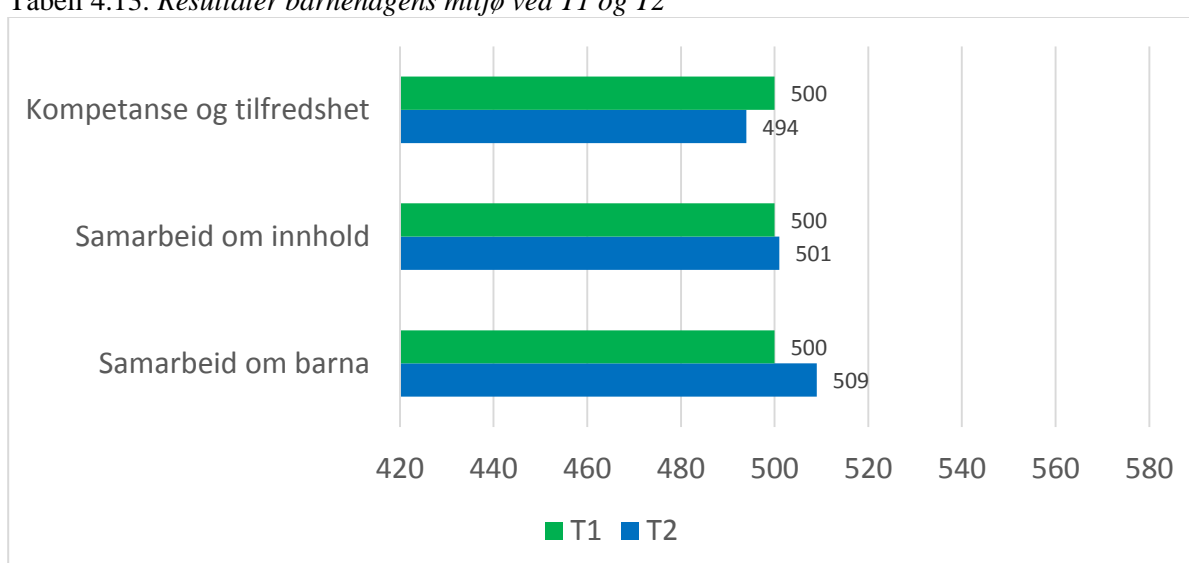
Ansatte og ledere har blant annet vurdert fokusområdet barnehagens miljø eller kultur på 16 spørsmål fordelt på tre faktorer kompetanse og tilfredshet, samarbeid om innhold og samarbeid om barna. I tabellen nedenfor presenteres resultatet gjennom antall besvarelser (N), gjennomsnittskåre, standardavvik på begge målinger og forskjell mellom T1 og T2 uttrykt i Cohens D (forskjell uttrykt i standardavvik). Verdiskalaen her går fra 1,00 til 4,00 hvor høy skåre indikerer et godt miljø eller en god kultur i barnehagen.

Tabell 4.12: Resultater miljøet i barnehagen

Faktor	N	Snitt T1	St.a	Snitt T2	St.a
--------	---	----------	------	----------	------

						Forskjell T1 til T2
Kompetanse og tilfredshet	232/249	3,37	0,48	3,34	0,50	d= -0,06, -6 poeng
Samarbeid om innhold	232/249	3,33	0,47	3,34	0,48	d= 0,01, 1 poeng
Samarbeid om barna	232/249	3,26	0,48	3,30	0,48	d=0,09, 9 poeng

Tabell 4.13: Resultater barnehagens miljø ved T1 og T2

Tabellene ovenfor viser et stabilt og svakt forbedret samarbeid om innhold og barna i Stange barnehagene fra T1 til T2. I forhold til egen kompetanse og tilfredshet viser denne faktoren en svak tilbakegang. I gjennomsnitt viser den øverste tabellen at barnehagene skårer rimelig høyt på en verdiskala som går fra 1,00 til 4,00 på alle tre faktorene på begge målinger og med en stabil spredning. Skårer over 3,30 indikerer at de fleste ansatte er tilfredse med egen arbeidsplass, de samarbeider godt om innhold og om barna.

Ved å undersøke den enkelte barnehages skåre, så kommer det forskjeller mellom de fram. I figurene nedenfor viser den vertikale linjen til verdiskalaen som går fra 1,00 til 4,00 (starter her på 2,00 fordi det ikke er noen skårer under) og den horisontale linjen viser til den enkelt barnehage som er nummerert fra 1 til 16. Hver prikk indikerer en barnehage.

I den første figuren vises resultatene på T1(grønn) og T2(blå) til ansattes vurdering av egen kompetanse og tilfredshet.

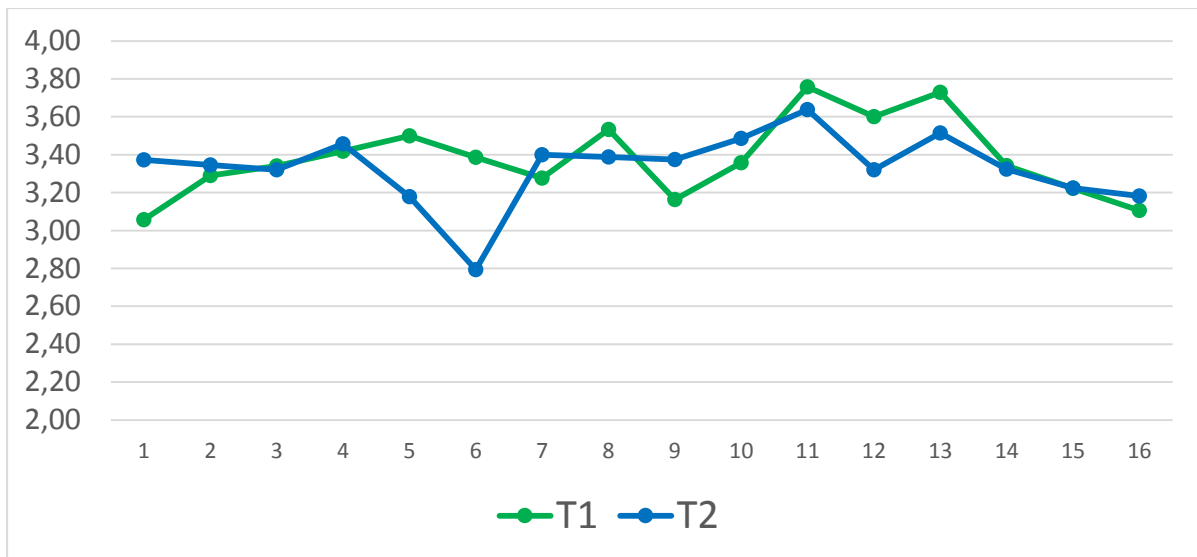

Fig. 4.3: Variasjon mellom barnehager i kompetanse og tilfredshet ved T1 og T2

10 av de 16 barnehagene viser til et stabilt eller svakt forbedret resultat fra T1 til T2 på vurdering av egen kompetanse og tilfredshet. Tilbakegangen for de 6 andre er for noen av dem markant. Det betyr at i de fleste barnehager har ansatte tillit til seg selv som pedagogisk personal, de klarer å opprettholde ro og orden, er entusiastiske og engasjerte, opplever å utvikle seg faglig og vurderer det som tilfredsstillende å være ansatt i barnehagen. Men, som resultatet viser er det også ansatte i noen av barnehagene som ikke vurderer dette som tilfredsstillende. Det er bekymringsfullt for den enkelt ansatt, for barnehagen som helhet og ikke minst i arbeidet med barna.

I den neste figuren nedenfor vises resultatet på samarbeidet om innholdet fordelt på de 16 barnehagene.

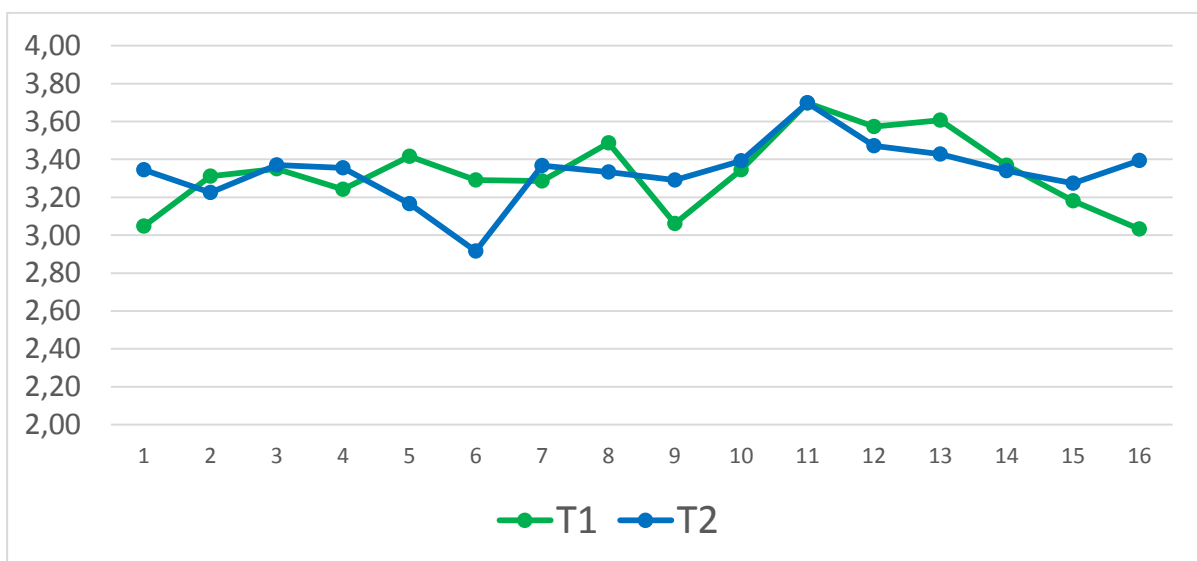

Fig. 4.4: Variasjon mellom barnehager om samarbeid om innholdet ved T1 og T2

Resultatet viser at 9 av 16 barnehager har et stabilt eller forbedret samarbeid om innholdet i barnehagen. For de 7 andre er tilbakegangen for de fleste liten, men likefullt bør dette drøftes i kollegiet. Det betyr at mange ansatte vurderer at de samarbeider om innhold og metoder, de hjelper hverandre med å løse problemer i barnegrupper og de planlegger det pedagogiske arbeidet i fellesskap.

Den siste figuren nedenfor viser til ansattes vurdering av samarbeid om barna og variasjonen mellom de 16 barnehagene.

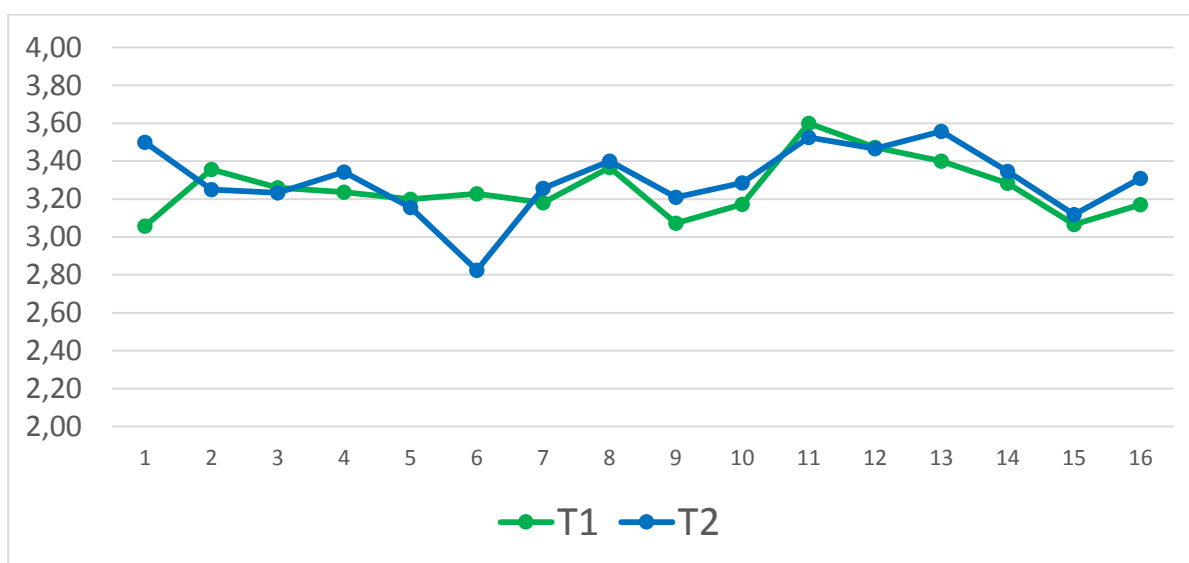

Fig. 4.5: Variasjon mellom barnehager om samarbeid om barna ved T1 og T2

12 av de 16 barnehagene viser her til et stabilt eller svakt forbedret resultat fra T1 til T2. Tilbakegangen for de siste barnehagene er meget liten utover barnehage 6 som også på denne faktoren har en markant tilbakegang.

4.2.3 Sammenhenger og mønstre

I dette avsnittet presenteres korrelasjonen eller sammenhengen mellom disse tre faktorer som til sammen sier noe om barnehagens kultur eller miljø. I tabellen nedenfor vises resultatene fra korrelasjonsanalysen, altså sammenhengen mellom ansattes vurdering av egen kompetanse og tilfredshet, deres samarbeid om innholdet og samarbeid om barna.

Tabell 4.14: Korrelasjon

Korrelasjon	Kompetanse og tilfredshet	Samarbeid om innhold	Samarbeid om barn
Kompetanse og tilfredshet	1		

Samarbeid om innhold	.779	1	
Samarbeid om barna	.643	.651	1

Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Korrelasjonsanalysen ovenfor viser at det er sterke sammenhenger mellom alle tre faktorer. Dette innebærer at de som har høy kompetanse og tilfredshet i barnehagen har gjennomgående et godt samarbeid om både innholdet og barna i barnehagen. Dette er en indikasjon på at samarbeid kan bidra til økt kompetanse.

4.3 Pedagogisk analyse ut fra data

I denne tredje delen av resultatkapittelet tas det utgangspunkt i den fjerde målsettingen i Kultur for læring for å undersøke hvor barnehagene i Stange kommune nå er i dette arbeidet. Målsettingen lyder som følger: *Ulike kartleggingsresultater og andre data skal brukes aktivt på alle nivå i utdanningssystemet for å forbedre den pedagogiske praksis.*

Ut fra målsettingen ovenfor undersøkes det i denne rapporten følgende problemstilling:

- *Hvilke områder er valgt og hvilke tiltak har blitt iverksatt ut fra data med bruk av verktøyet pedagogisk analyse og i profesjonelle læringsfellesskap med det mål å forbedre den pedagogiske praksis?*

For å besvare problemstillingen ovenfor undersøkes det hvilke fokusområder barnehagene i Stange har analysert ut fra data og med utgangspunkt i verktøyet «Pedagogisk analyse» og iverksatte tiltak på. Nedenfor presenteres en oversikt over ulike tiltak innenfor noen tematiske områder som barnehagene har arbeidet med. Flere barnehager arbeider med de samme temaområdene, noe som ikke kommer frem i tabellen, samt at tiltak fra flere barnehager innenfor samme temaområde også er samlet under samme tema i denne oversikten.

Tabell 4.15: Tiltaksområder i arbeidet fra T1 til T2

Fokusområde	Tematiske områder	Tiltak
Relasjoner	Barn-barn	Voksne støttende stillaser/deltakende i lek. Gruppedeling Tett samarbeid med foreldre Bruke tema i samling som eksempler på deres hverdag Lage gode og inkluderende lekesituasjoner
	Voksen-barn	

		Lage rom for positive opplevelser enkeltbarn-voksen Sensitive voksne Tydelig kommunikasjon med barnet Snakke positivt om barnet «høyt»
Lek	Allsidig lek og aktivitet. Lekemiljøet Lekekompetanse	Tilby barna varierende leketemaer og lekearenaer. Kan fordype seg i lek uten forstyrrelser, der de opplever samhold og der vi voksne kan veilede og styrker fellesskapsfølelsen gjennom god lek. Å bli værende i lek over tid.
Sosial kompetanse		Smågruppe Voksne tett på, forut og forberedt, Veilede barn i kommunikasjon mellom barn
Språkstimulering		Mindre grupper, dele samlingsstund, regler og sang, anvende konkrete
Atferd	Konflikter Erting og utestenging	Strategier og kompetanse knyttet til konflikter og konfliktløsning. Grensesetting Smågrupper Ros Omsorgsfull fysisk kontakt voksen-barn Samtale med foreldre Samling om «vennskap» Ros Strategier for håndtering og forebygging Mindre grupper Tilstedeværende voksne Voksne rollemodeller
Rutinesituasjoner	Måltid Overgang ute-inne Samlingsstund Ro og orden generelt	Faste plasser Plassering av voksne Ferdig dekket bord Veilede barn, mindre hjelp Mindre gruppebord Ta inn barn gruppevis Legge frem leker Tydelig kommunikasjon voksen-barn Flere voksne, forberedt Anvende konkrete Lytte til barna Mindre grupper

		Felles grunnleggende regler for voksne og barn lages sammen med barn Organisering og innredning av avdelingen
Interesse og innsats fra barna		Dele inn barna i grupper (relasjoner, inkludering og aktiviteter tilpasset barnas alder og interesse) og bevisstgjøring av pedagogisk arbeid.
Fagområder	Matematisk begrepsforståelse	Voksne gode rollemodeller Ha materiale tilgjengelig Tilrettelegge for aktiviteter ute og inne Anvende naturmateriale
Foreldresamarbeid	Hente og bringesituasjoner	Bevisstgjøring av personalet, samt bedre metoder for et godt samarbeid mellom personalet og foresatte. Bedre kontakt, informasjon, fysisk møte Ta foreldre inn på avdeling
Miljø	Samarbeid	Utarbeides felles løsninger for planlegging, møter. Åpne dører mellom avdelinger Følge opp det som er vedtatt Sosiale samlinger

Samlet viser oversikten til en rekke ulike pedagogiske tiltak innenfor 10 fokusområder og 16 tematiske områder som med bruk av det elektroniske verktøyet «Pedagogisk analyse» ble iverksatt høsten 2018. Dette forbedringsarbeidet pågår videre utover våren 2019 og resultater av det vil først kunne ses etter kartleggingsundersøkelsen T3 i 2020. Samtlige områder og temaer kan knyttes til barnas læringsmiljø og ansattes arbeidsmiljø. Dette er områder i barnehagers pedagogiske praksis som det er mulig å gjøre noe med og som i stor grad er knyttet til det kontekstuelle perspektivet. Tiltakene innenfor de ulike områdene og temaene kan knyttes til forskning, noe de fleste også har gjort i sine analyser. Videre viser tabellen at «speilet» har vært fremme i analysen av de opprettholdende faktorer og hvor ansatte har sett på «hva ved dem selv og deres praksis» som kan bidra til å forklare resultatet på valgt område. Dette er et meget positivt resultat og det viser at barnehagene i Stange er på rett vei når det kommer til å analysere utfordringer i egen hverdag ved å se på egen praksis og iverksette tiltak som med stor sannsynlighet vil kunne gi resultater. Dette kan betraktes som en omfattende innsats fra ansatte i Stanges barnehager og det understreker at det ikke bare dreier seg om pedagogiske drøftinger i læringsgrupper, men et målrettet arbeid med ulike tiltak i den hensikt å forbedre den pedagogiske praksisen.

---

5. Oppsummering og konklusjon

I dette kapittelet vil det oppsummeres og konkluderes rundt funnene med utgangspunkt i de tre problemstillingen som ble satt innledningsvis for denne rapporten. Resultatene vil knyttes til de teoretiske tilnærminger som innledningsvis ble beskrevet. Videre vil det også fremheves områder som det vil være naturlig for barnehager og kommunen å sette fokus på i det videre arbeidet med Kultur for læring.

Barns utvikling og læring

Fokuset på barns utvikling og læring av sosiale og språklige ferdigheter er tydelig fremhevet i rammeplanen for barnehager (2017). Sosiale og språklige ferdigheter anses å være avgjørende ferdigheter alle barn må ha utviklet aldersadekvat, fordi de er så avgjørende for deres utvikling på en rekke andre områder som for eksempel trivsel og relasjoner. Det er viktige ferdigheter for barna når de er i barnehagen, for videre utdanning og for livet som medborgere i samfunnet. Rapportens første problemstilling er som følger:

- *I hvilken grad har det skjedd endring og utvikling i barns språklige og sosiale kompetanse?*

Oppsummert kan man si at barnas sosiale og språklige ferdigheter samlet i Stange kommune blir vurdert svakt lavere ved T2 enn T1, statistisk vil man si at det er stabile skårer. Det betyr at det i gjennomsnitt for Stange kommune som helhet, ikke har skjedd en forbedring av det sosiale og språklige miljøet i barnehagene fra T1 til T2. Barnas språklige ferdigheter vurderes høyere enn de sosiale ferdighetene og det betyr at flere barn vurderes til å ha et aldersadekvat språk både i T1 gruppen og T2 gruppen, enn de har/viser aldersadekvate sosiale ferdigheter.

Variasjonen mellom de 16 barnehagene er tilstede på begge faktorene og på begge målinger, men med en svakt mindre spredning på T2. Ca. halvparten av barnehagene har et stabilt eller svakt forbedret resultat fra T1 til T2. De resterende barnehager har en svak tilbakegang med noen få som har en markant tilbakegang.

Når resultatene filtreres på kjønn kommer også forskjellene fram. Jenter blir vurdert til i større grad enn guttene til å ha/vise aldersadekvate sosiale og språklige ferdigheter i både T1 gruppen og T2 gruppen og forskjellen har økt fra T1 til T2 på begge faktorene. Forskjellen mellom jenter og gutter på sosiale ferdigheter har økt fra T1 hvor det var 18 poeng forskjell i favør jenter, mens dette ved T2 har økt til 29 poeng i jenters favør. Forskjellen mellom jenter og

---

gutter på språklige ferdigheter har økt fra T1 hvor det var 28 poeng i favør jenter, mens dette ved T2 har økt til 45 poeng i jenters favør.

Resultatet viser at sammenhengen mellom de sosiale og språklige ferdighetene er sterk. Dette understreker at læring av både sosiale og språklige ferdigheter i barnehagen kan foregå parallelt og i de samme pedagogiske aktivitetene. Mange barn kommer her inn i en positiv sirkel hvor den språklige og sosiale utviklingen stimulerer hverandre gjensidig. Men noen barn kan også komme i en negativ sirkel. Dette vil være barn som for eksempel ikke har tilstrekkelige språklige ferdigheter til å være med i for eksempel lek, og dermed vil de både bli hemmet i språkutvikling og i læring av sosiale ferdigheter. For disse barna er det avgjørende at de stimuleres av voksne og at voksne bidrar til at de får delta sammen med andre barn.

At resultatene viser en stabilitet på kommunenivå er veldig bra selv om målet er en enda bedre pedagogisk praksis relatert til barns mulighet for sosial og språklig utvikling. Variasjonene mellom barnehager og forskjellene mellom gutter og jenter er fremdeles bekymringsfullt. Disse resultatene er ikke bare uttrykk for forskjeller i barnegruppene med hensyn til evner, forutsetninger, kjønn, kulturell bakgrunn og spesialpedagogisk hjelp, men ganske sikkert også et uttrykk for kvalitative forskjeller mellom barnehagene.

Response to intervention (RTI) som ble beskrevet innledningsvis kan være et verktøy for barnehagene i deres arbeid med barns sosiale og språklige ferdigheter. Det tar sikte på å identifisere barn på ulike nivå for deretter å gjennomføre intervensjoner/tiltak med stigende intensitet. Det fordrer at barnehagen undersøker nøye hvilke barn som befinner seg i den nederste delen av trekanten (75-80 % av barna) og sikrer at det kontinuerlig er en praksis hvor det settes inn generelle pedagogiske tiltak innenfor fellesskapet. Hvilke barn ser ut til å høre til i den midterste delen av trekanten (15-20 % av barna) og sikres det at det iverksettes økt hjelp og tilrettelegging? Kan barnehagen identifisere barn i den øverste del av trekanten (1-3 % av barna) og sikres det her omfattende, varige og intensive individuelle tiltak?

Ansattes utvikling og læring

For å kunne utvikle den enkeltes kompetanse og en barnehages kultur eller miljø som har som mål å realisere alle barns potensial for utvikling og læring, kreves det blant annet at barnehagene og kommunen utvikler teamsamarbeidet til å bli profesjonelle læringsfellesskap. Rapportens andre problemstilling er som følger:

- *I hvilken grad har alle ansatte i barnehagen økt sin kompetanse gjennom en kollektiv og samordnet kompetanseutvikling i profesjonelle læringsfellesskap?*

Resultatet viser fordelt på de tre faktorene som til sammen er et uttrykk for miljøet eller kulturen i barnehagen at det er høye gjennomsnittsskårer på begge tidspunktene med snitt over 3,30 noe som betyr at de fleste ansatte vurderer miljøet i barnehagen som meget godt. Det har vært en liten, men positiv utvikling på ansattes samarbeid om barna fra T1 til T2. Samarbeid om innholdet er stabilt, mens ansattes vurdering av egen kompetanse og tilfredshet har en svak tilbakegang. Variasjonen mellom barnehagen er tilstede på alle tre faktorer og på begge tidspunkt, men flertallet viser en stabil eller positiv skåre på de tre faktorene. Bare et fåtall av barnehagene har en markant tilbakegang. Sammenhengen mellom de tre faktorene er sterk og det betyr at grad av tilfredshet med jobben henger sammen med grad av eller type samarbeid om både innhold og om barna. Dette er en indikasjon på at samarbeid i profesjonelle læringsfellesskap som har fokus på barns utvikling og læring kan øke kompetansen og tilfredsheten til ansatte. Vi blir kvalifisert alene, men kompetente blir vi sammen med andre.

Innledningsvis ble det satt fokus på barometeret for profesjonelle læringsfellesskap (EVA.dk) som viser hva som kjennetegner barnehagers teamsamarbeid. Ut fra resultatene så ser det ut til at faktoren samarbeid om barna som viser en positiv utvikling kan knyttes til barometeret som viser at de er på vei mot et profesjonelt læringsfellesskap eller har utviklet det.

Pedagogisk analyse ut fra data

Vi trenger ansatte og ledere på alle nivå som overveier og drøfter egne praksis ut fra forskningsbasert kunnskap og med utgangspunkt i data. Det krever kunnskap om forståelse og bruk av data og ikke minst en analytisk kompetanse. Rapportens tredje problemstilling er som følger:

- *Hvilke områder er valgt og hvilke tiltak har blitt iverksatt ut fra data med bruk av verktøyet pedagogisk analyse og i profesjonelle læringsfellesskap med det mål å forbedre den pedagogiske praksis?*

Vi handler på intuisjon når noe oppstår i barnehagen som oppleves problematisk eller vanskelig og det medfører at vi ofte går fra utfordring til tiltak på sekunder. Det kan også se ut til at vi kan forklare problemstillinger med faktorer som ligger utenfor vårt nivå og ofte på nivået nedenfor eller individrettede årsaker (ser ut av vinduet). Vi snakker også om «årsaker» til en utfordring og i liten grad om «forklaringer» på utfordringer. I KFL er det gjennom arbeidet med pedagogisk analyse satt fokus på «speilet». Vi må se inn i speilet og se på vår

---

egen praksis (kontekst) på det nivået vi er og søke forklaringer på utfordringer der. «Hva ved min praksis (ansatte, ledere, forvaltning) kan forklare dette resultatet?»

Resultatene på hvilke områder og tiltak som er valgt og som barnehagene arbeider med nå, viser at «speilet» i alle høyeste grad er oppe. Samtlige av tiltakene kan relateres til kontekstuelle opprettholdende faktorer og problemstillinger som spør «**hvorfor** har avdelingen/barnehagen dette resultatet?». Anvendelse av det elektroniske verktøyet pedagogisk analyse ser ut til å ha motvirket at ansatte går fra utfordring til tiltak på sekunder. Utfordringene blir nå analysert og tiltakene er forskningsbaserte og vil kunne gi gode resultater forutsatt at det arbeides systematisk og målrettet med tiltakene. Gjennomføring av et tiltak er både sårbart, vanskelig og noen ganger tidkrevende. Det å «stå i» arbeidet med et tiltak som med stor sannsynlighet kan gi positive resultater er utfordrende, men desto mer tilfredsstillende nå det gir resultater for barna.

Konklusjoner

Det er ikke uvanlig at det tar tid å se resultater ved intervensjoner i barnehage som iverksettes på primærforebyggende nivå. I hvilken grad barnehagene i Stange har hatt et spesielt fokus på arbeid med barnas sosiale og språklige ferdigheter i denne perioden eller om det arbeidet har vært en del av det generelle daglige arbeidet med utgangspunkt i rammeplanen, vites ikke på nåværende tidspunkt. Men, som det ble skrevet innledningsvis vil alle komponentene i rammeplanen være sentrale områder i barnehagens arbeid, men alt vil ikke være like viktig samtidig. Hva som kjennetegner barnehagens pedagogiske praksis, vil på et hvert tidspunkt vil være avgjørende å ha kunnskap om i valget om hva som vil være viktig å sette et spesielt fokus på for å få videreutviklet akkurat nå. Derimot vet vi at arbeid med å utvikle profesjonelle læringsfellesskap og anvendelse av pedagogisk analyse med utgangspunkt i data, har vært og er sentrale strategier i KFL. Det viktige i arbeidet med kompetanseheving av ansatte fremover vil være å for eksempel være å stille seg hjelpespørsmålene som «Hva skal barna utvikle og lære? Hvordan skal de utvikle og lære dette? Hvorfor skal de utvikle og lære dette? Hvordan sikrer vi oss som barnehage at de utvikler seg og lærer? Hva gjør barnehagen når barn ikke utvikler seg og lærer slik det er forventet?» Når dette knyttes til arbeidet med kompetansepakker handler det ikke lengre bare om at ansatte skal gjennomføre kompetansepakken og heve kompetansen sin, men det skal resultere i at den daglige praksisen forbedres og når alle barn.

KFL må ikke ses på som et prosjekt som barnehagen deltar i og som gjennomføres og er ferdig etter en periode. Utvikling og forbedring skal være en naturlig del av barnehagens daglige praksis og i en periode kommer KFL inn og hjelper til og samtidig setter fokus på noen sentrale områder relatert til barns utvikling og læring i det daglige utviklingsarbeidet. Men, implementeringen av et forbedringsarbeid tar tid og det er bare gjennom et hardt arbeid i barnehage og kommune, hver dag og systematisk gjennomført av alle involverte at resultatet vil vise seg.

Litteraturliste

- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. utg). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Cohen, L. (2007). *Research methods in Education*. New York, NY: Routledge.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2011). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Cronbach, L.J. (1951). *Coefficient alpha and the internal structure of tests*. *Psychometrika*. 16 (3): 297–334.
- Cook, T. D. & Campbell, D. T. (1979): *Quasi-experimentation*. Chicago: Rand McNally.
- DuFour, R., DuFour, R., & Eaker, R. (2008). *Revisiting professional learning communities at work: New insights for improving schools*. Bloomington, IN: Solution Tree.
- DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R. & Karhanek, G. (2010). *Raising the Bar and Closing the Gap: Whatever It Takes*. Solution Tree Press.
- DuFour, R. og Marzano, R.J. (2015). *Ledere af læring – hvordan ledere i forvaltning, skole og klasseværelse fremmer elevernes læring*. Frederikshavn: Dafolo.
- Earl, L. and Timperley, H. (2009). “Understanding how evidence and learning conversations work”. I: L. Earl and H. Timperley. (2009): *Professional learning conversations: Challenges in using evidence for improvement*. Dordrecht: Springer Netherlands.
- Eccles, J. S., Midgley, C., Wigfield, A., Buchanan, C. M., Reuman, D., Flanagan, C. & Douglas, I. (1993). Development during adolescents. The impact of stage-environment fit on young adolescents’ experiences in schools and in families. *American Psychologist*, 48(2):90-101.
- Fullan, M. & Quinn, J. (2016). *Coherence: The Right Drivers in Action for Schools, Districts, and Systems*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Garbarino, J. (1985). *Adolescent development. An ecological perspective*. Ohio: Charles Merrill.
- Gjems, L. (2011). Hverdagssamtalene – barnehagens glemte læringsarena? I: L. Gjems og G. Løkken (red.): *Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Gresham, F.M. & Elliott, S.N. (1990). *Social skills rating system. Manual*. Circle Pines, American Guidance Service.
- Gresham, F.M. & Elliott, S.N. (2008). *Social Skills Improvement System – Rating scales*. Minneapolis, Minnesota: Pearssons Assessments
- Grosin, H. (1990). *Skolans klima*. Stensil

-
- Hay, D., Ross, H. & Goldman, B.D. (2004). Social games in infancy. I B. Sutton-Smith (red.). *Play and learning*. (s.83–108) New York, NY: Gardner Press.
- Hargreaves, A. & Fullan, M. (2012). *Professional Capital: Transforming Teaching in Every School*. New York: Teachers College Press.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning – A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. New York, NY: Routledge.
- Hattie, J. (2013). *Synlig læring – for lærere*. Frederikshavn: Dafolo.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet Akademika.
- Lamer, K. & Hauge, S. (2006): «*Fra rammeprogram til handling,» Implementering av rammeprogrammet «Du og jeg og vi to!»*, med fokus på veiledningsprosesser i personalet, sosial kompetanseutvikling og problematferd hos barna. Oslo: Høgskolen i Oslo.
- Lamer, K. (2013). *Det ved vi om – Social kompetence*. Frederikshavn: Dafolo
- Melby-Lervåg, M. & Lervåg, A. (2014). Språklig utvikling hos barn fra null til fem år. I Utvikling, lek og læring i barnehagen: – forskning og praksis, I: V. Glaser; I. Størksen & M.B. Drugli. (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og praksis*. Oslo: Fagbokforlaget
- Marzano, R.J., Heflebower, T., Hoegh, J.K., Warrick, P., Grift, G., Hecker, L. & Wills, J. (2016). *Collaborative Teams That Transform Schools: The Next Step In PLCS*. Bloomington, IN: Marzano Research.
- Mitchell, D. (2014). *Hvad der virker i inkluderende undervisning–evidensbaserede undervisningsstrategier*. Frederikshavn: Dafolo.
- Moos, R.H. & Trickett, E.J. (1974). *The Classroom Environment Scale*. Palo Alto, California: Consulting psychology Press.
- Nordahl, T. (2000). *En skole – to verdener: et teoretisk og empirisk arbeid om problematferd og mistilpasning i et elev- og lærerperspektiv*. Oslo: Pedagogisk forskningsinstitutt, Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
- Nordahl, T. (2003). *Makt og avmakt i samarbeidet mellom hjem og skole. En evaluering innenfor Reform 97*. NOVA Rapport 13/03. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Nordahl, T. (2005). *Læringsmiljø og pedagogisk analyse: en beskrivelse og evaluering av LP-modellen*. Rapport 19/05. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Nordahl, T. (2010). *Eleven som aktør. Fokus på elevens læring og handling i skolen*. 2. utd. Oslo: Universitetsforlaget.

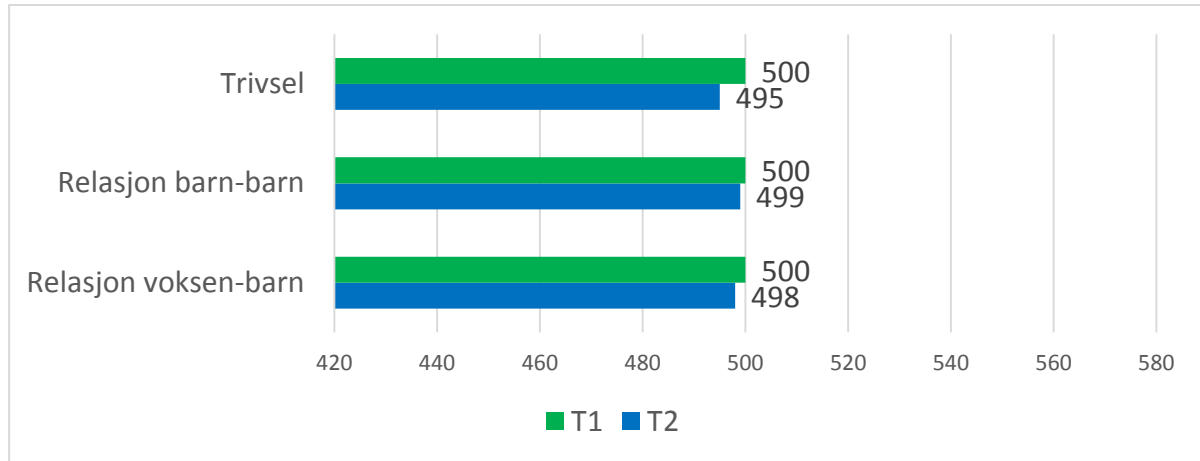
-
- Nordahl, T., Kostøl, A., Sunnevåg, A-K., Knudsmoen, H. Johnsen, T. & Qvortrup, L. (2012). *Kvalitet i dagtilbudet – set med børneøjne. En kortlægning af pilotprojektet: LP-modellen i de kommunale dagtilbud*. Frederikshavn: Dafolo.
- Nordahl, T., Sunnevåg, A.K., Qvortrup, L., Hansen, L.S., Hansen, O., Lekhal, R. & Drugli, M.B. (2016a). *Hold ut og hold kursen – resultater fra kartleggingsundersøkelse i Kristiansand kommune 2015*. FULM, vol 1, 2016. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag
- Nordahl, T. og Hansen, L.S. (2016b). *Dette vet vi om – Barnehagen - bruk av kartleggingsresultater i forbedringsarbeid*. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS
- Nordahl, T. og Sunnevåg, A-K. (2017). Forbedringsarbeid i barnehagen. *Paideia* 14/2017, s. 7-19.
- Nordahl, T., Nordahl, S.Ø., Sunnevåg, A-K., Berg, B. & Martinsen, M. (2018). *Det gode er det fremragende sin fiende Resultater fra kartleggingsundersøkelser i Kristiansand Kommune 2013 – 2017*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Ogden, T. (2009). *Sosial kompetanse og problematferd i skolen*. 2. utg. Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Ogden, T. (1995): *Kompetanse i kontekst. En studie av risiko og kompetanse hos 10 og 13 åringer*. Prosjekt Oppvekstnettverk. Rapportserie fra Barnevernets Utviklingssenter, nr. 3.
- Olweus, D. & Alsaker, F. D. (1991): Assessing change in a cohort-longitudinal study with hierarchical data. In: D. Magnusson, L. Bergman, G. Ruidinger & B. Törestad (Eds.), *Problems and methods in longitudinal research* (pp. 107–132). New York: Cambridge University Press.
- Olweus, D. (2004): The Olweus Bullying Prevention Programme: Design and implementation issues and a new national initiative in Norway. In: P. K. Smith, D. Pepler, & K. Rigby (Eds.), *Bullying in school* (pp. 13–36). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Olweus, D. (2005): A useful evaluation design, and effects of the Olweus Bullying Prevention Program. *Psychology, Crime and Law*, 4, 389–402.
- Rescorla, L. (2009). Age 17 Language and Reading Outcomes in Late-Talking Toddlers: Support for a Dimensional Perspective on Language Delay. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 52(1), 16-30.
- Rutter, M., Maughan, B., Mortimore, P., Ouston, J. & Smith, A. (1979). *Fifteen Thousand Hours. Secondary Schools & their Effects on Children*. London: Open Books.
- Shadish, W. R., Cook, T., & Campbell, D. T. (2002): *Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Skaalvik, E. (1993). *Motivasjonsskala*. Trondheim: Univ. i Trondheim, Pedagogisk Institutt.
- St.meld.19 (2015-2016). *Tid for lek og læring- Bedre innhold i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

- Sunnevåg, A-K.(2013). Dagtilbud med høy, god og lav kvalitet. *Tidsskrift for Evaluering i Praksis. Cepra-sriben*. Aalborg: University College Nordjylland, 15/2013, s.74-85
- Sunnevåg, A.K. (2016): Forbedringsarbeid i danske folkeskoler – en effektstudie med fokus på elevers læringsmiljø og læringsutbytte. *PAIDEIA* (11), 7-26
- Ttofi, M. M. & Farrington, D. P. (2011): Effectiveness of school-based programs to reduce bullying: A systematic and meta-analytic review. *Journal of Experimental Criminology*, 7(1), 27-56.

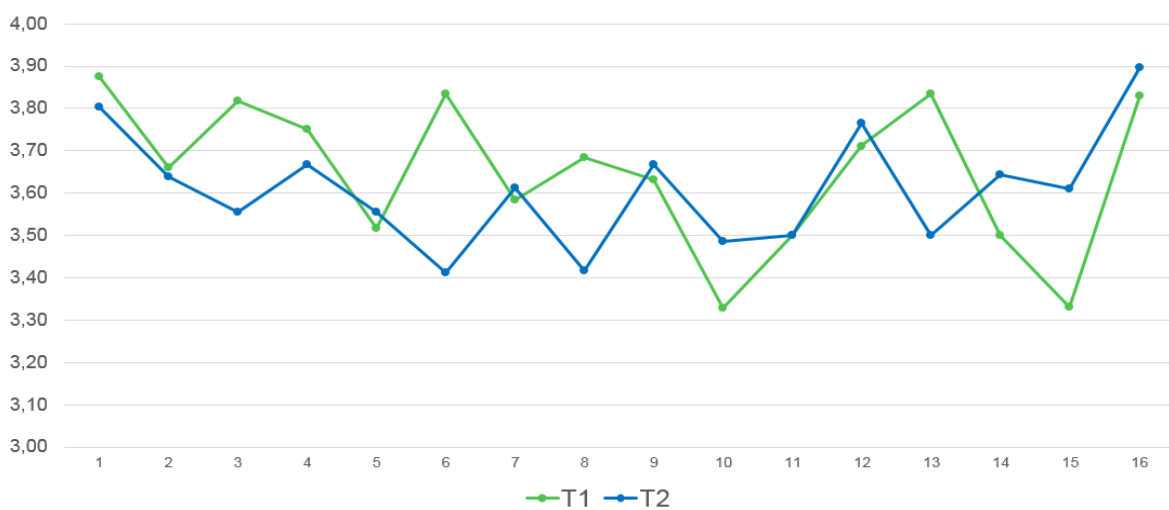
Vedlegg

BARNEUNDERSØKELSEN

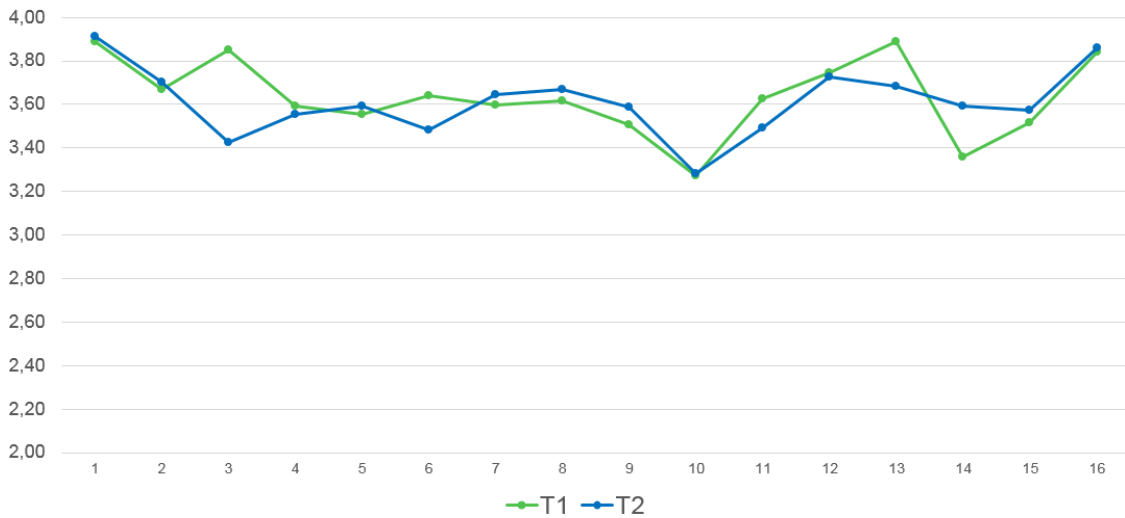

Faktor	N	Snitt T1	St.a	Snitt T2	St.a	Endring
Trivsel	332/339	3,63	0,45	3,60	0,55	d= -0,06 eller - 6 poeng
Relasjon barn-barn	332/338	3,61	0,52	3,61	0,50	d= - 0,005 eller - 0,5 poeng
Relasjon voksen-barn	332/338	3,66	0,44	3,65	0,42	d= - 0,02 eller - 2 poeng

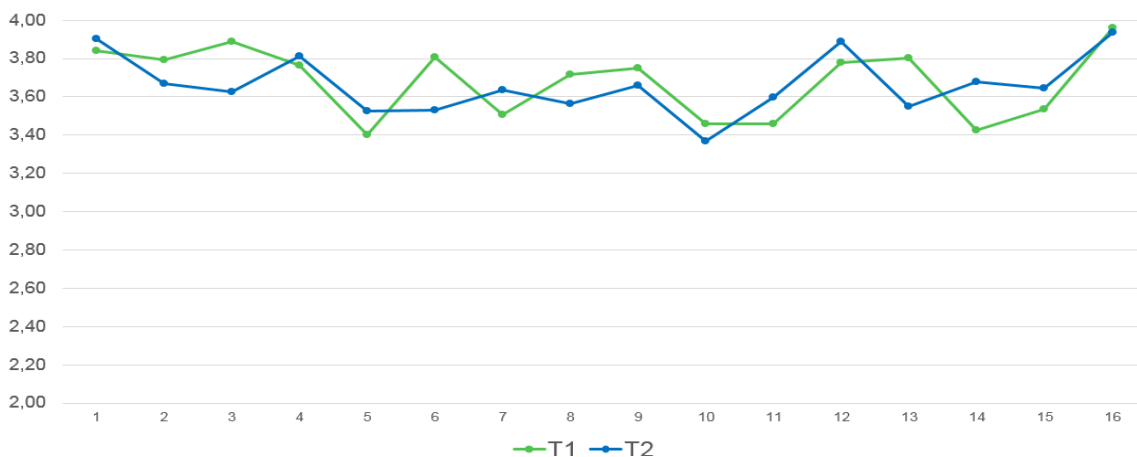
Variasjon mellom barnehagene i **trivsel** T1 og T2 (9 av 16)

Variasjon mellom barnehagene i **relasjon barn – barn** T1 og T2 (11 av 16)

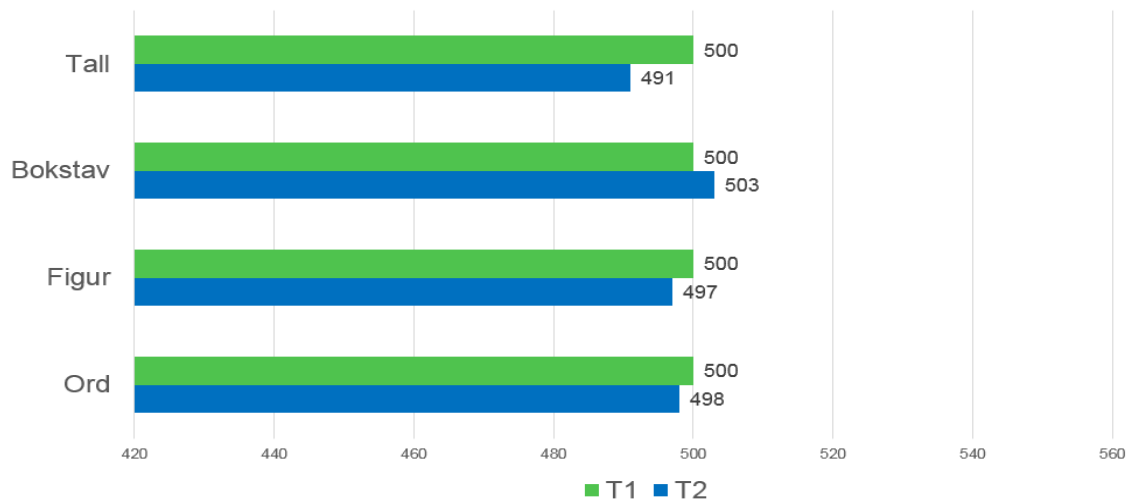
Variasjon mellom barnehagene i **relasjon barn – voksen** T1 og T2 (8 av 16)

Oppsummet trivsel, relasjon til barn og relasjon til voksne

- Trivsel har en meget høy skåre på T1 (nesten i taket) 3,63 og svak tilbakegang på T2 3,60. Det betyr at de aller fleste barn i Stange trives i barnehagen.
- Relasjon barn-barn og voksen-barn har begge en stabil høy skåre på T1 og T2 (over 3,60) som også betyr at barna opplever gode vennskap med andre barn og en god relasjon til voksne.
- Det er variasjon mellom barnehagene, men de med lavest skåre er likefult høye – fra ca. 3,35 og oppover. Over ½ av barnehagene er stabile eller har fremgang fra T1 til T2.

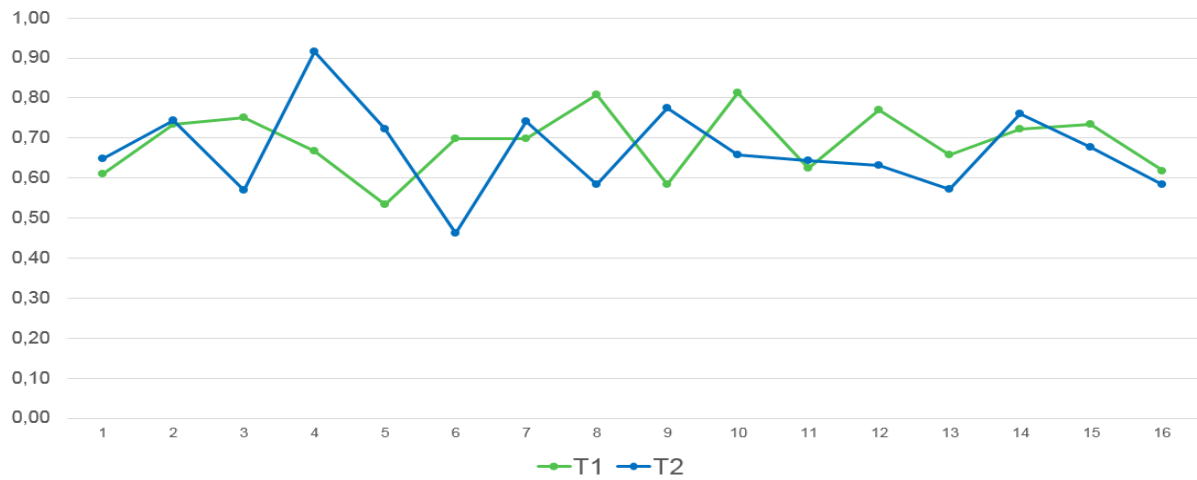
Tall, bokstaver, figurer og ord

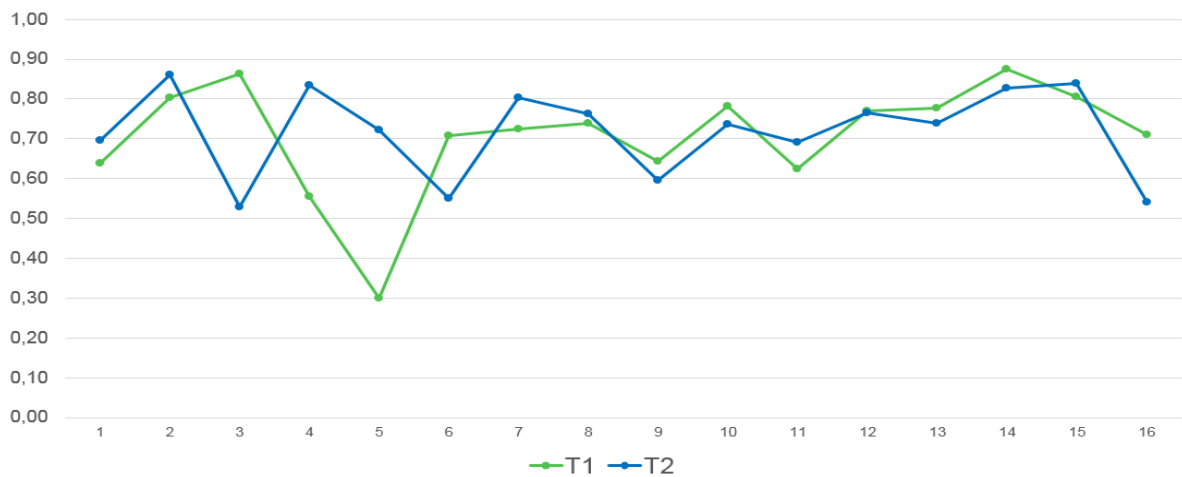
Gjenkjennelse

Faktor	N	Snitt T1	St.a	Snitt T2	St.a
Tall	332/337	0,69	0,29	0,66	0,31
Bokstaver	332/337	0,72	0,37	0,73	0,40
Figurer	332/337	0,59	0,22	0,58	0,24
Ord	332/337	0,51	0,40	0,51	0,41

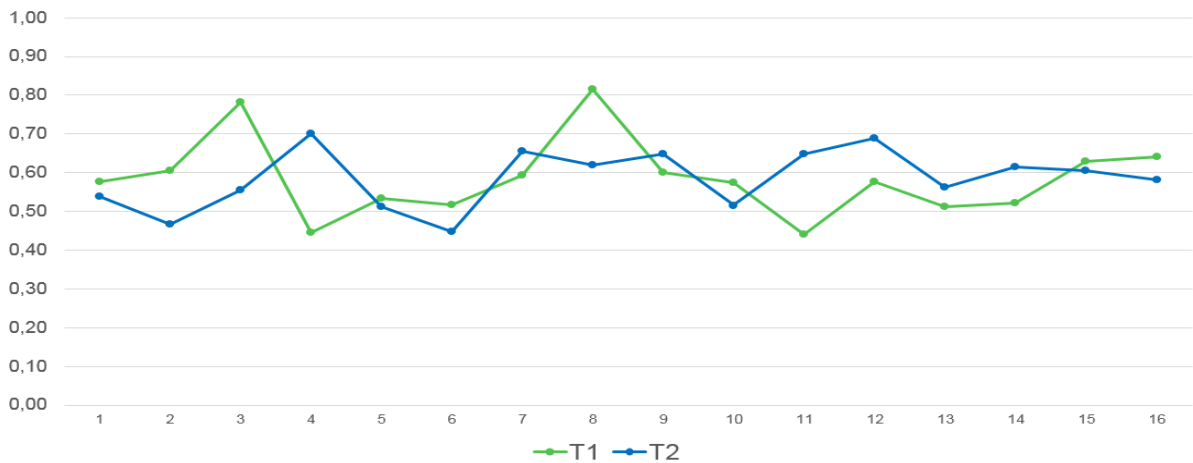
Variasjon mellom barnehagene i **tall** T1 og T2 (7 av 16)

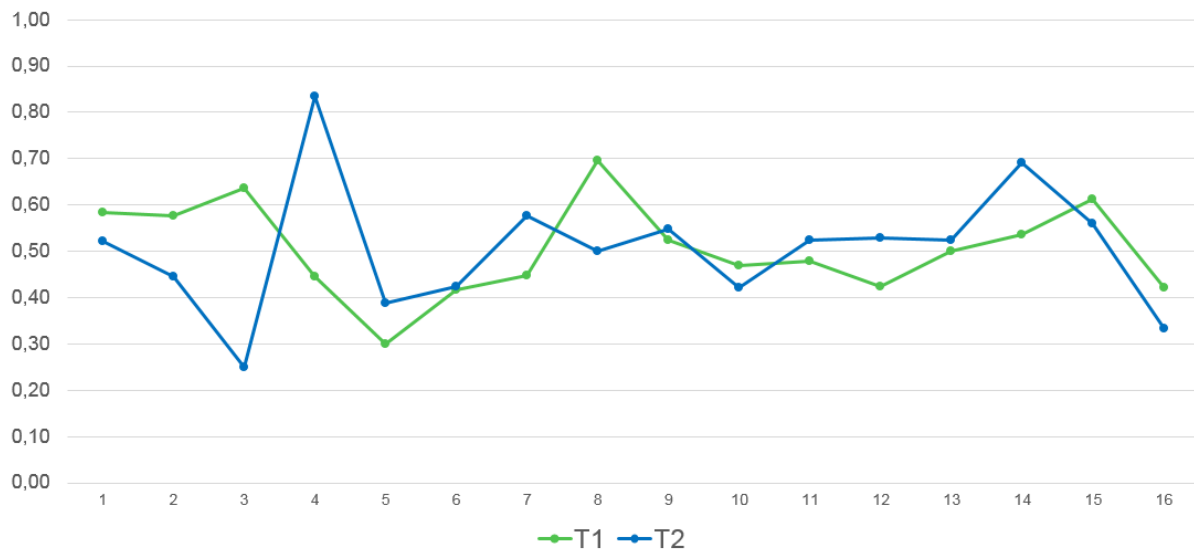
Variasjon mellom barnehagene i **bokstaver** T1 og T2 (9 av 16)

Variasjon mellom barnehagene i **figurer** T1 og T2 (7 av 16)

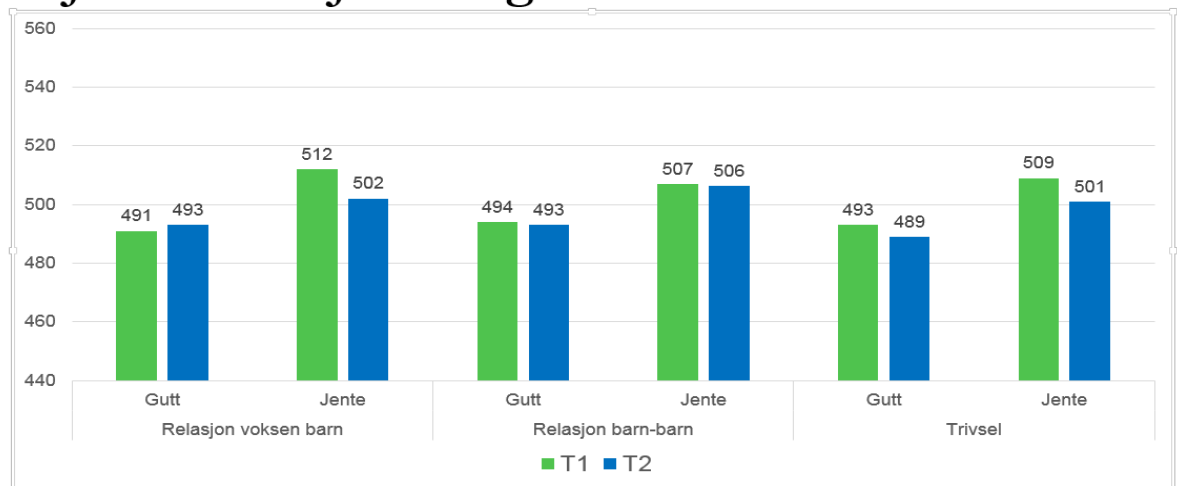
Variasjon mellom barnehagene i **ord** T1 og T2 (9 av 16)

Oppsummering gjenkjennelse

- Barna mestrer tall og bokstaver best. 69/66 % av besvarelsene på tall er riktig og 72/73 % er riktig på bokstaver. En svak tilbakegang på tall T2.
- Figurer og ord er vanskelig, men 59/58 % er riktige besvarelser på figurer og 51/51 % er riktige på ord. Dette er stabile tall for T1 og T2.
- Også her er det variasjon mellom barnehagene hvor ca. ½ parten er stabile eller viser fremgang.

Kjønn: relasjoner og trivsel

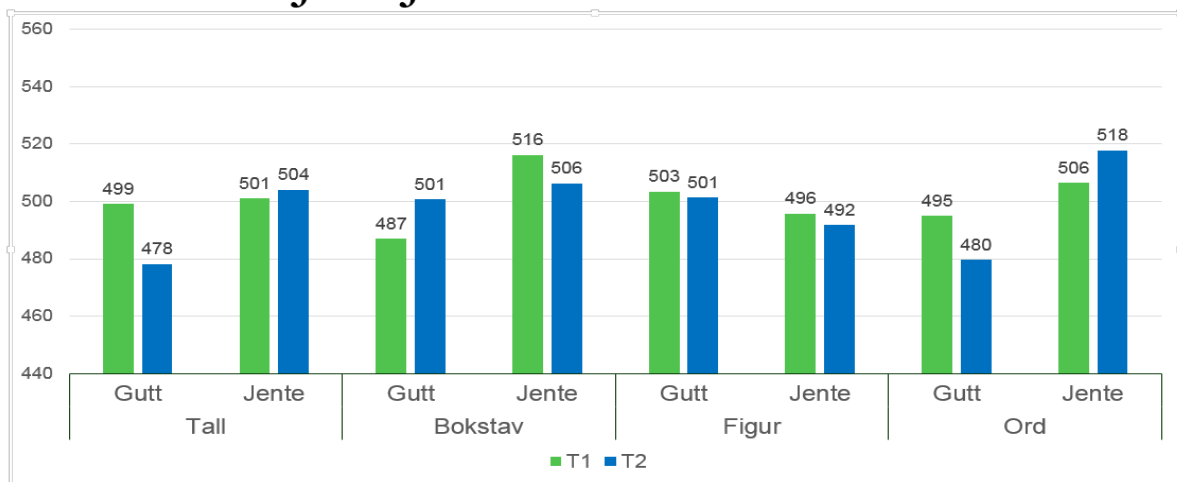
Kjønn: trivsel og relasjoner

T1					T2				
		N					N		
Trivsel	Gutt	184	3,59	0,47	Trivsel	Gutt	168	3,58	0,57
	Jente	147	3,67	0,43		Jente	170	3,63	0,44
Relasjon barn-barn	Gutt	184	3,59	0,52	Relasjon barn-barn	Gutt	167	3,58	0,56
	Jente	147	3,65	0,54		Jente	170	3,65	0,44
Relasjon voksen-barn,	Gutt	184	3,62	0,46	Relasjon voksen-barn	Gutt	167	3,63	0,44
	Jente	147	3,71	0,42		Jente	170	3,67	0,42

Oppsummert kjønnsforskjeller på trivsel og relasjoner

- Gutter og jenter vurderer alle tre områdene trivsel, relasjon til barna og til voksne rimelig høyt (ca. 3,58 og oppover).
- Gutter vurderer alle tre områder noe lavere enn jenter.
- Jenter har en svak tilbakegang på relasjon barn-barn og trivsel og stabilt på relasjon voksen – barn
- Gutter har fremgang på relasjon voksen-barn, stabilt på relasjon barn-barn og svak tilbakegang på trivsel.

KJØNN: Gjenkjennelse

Kjønn; gjenkjennelse

T1					T2				
		N				N			
Tall	Gutt	184	0,69	0,29	Tall,	Gutt	167	0,63	0,33
	Jente	147	0,69	0,30		Jente	169	0,70	0,28
Bokstav	Gutt	184	0,67	0,38	Bokstav,	Gutt	167	0,72	0,36
	Jente	147	0,78	0,35		Jente	169	0,74	0,38
Figur	Gutt	184	0,59	0,21	Figur	Gutt	167	0,59	0,24
	Jente	147	0,58	0,23		Jente	169	0,57	0,24
Ord	Gutt	184	0,49	0,38	Ord	Gutt	167	0,43	0,41
	Jente	147	0,54	0,42		Jente	169	0,58	0,39

Oppsummert kjønnsforskjeller på gjenkjennelse

- Jenter gjenkjenner tall, bokstaver og ord i større grad enn gutter i både T1 gruppen og T2 gruppen, mens gutter gjenkjenner i høyere grad figurer enn jentene i begge måletidspunktgruppene.
- Jenter i T2 gruppen gjenkjenner i større grad tall og ord enn T1 gruppen, men motsatt på bokstav og figur hvor T1 gruppen gjenkjente flere.
- Gutter i T2 gruppen gjenkjente flere bokstaver enn T1 gruppen, men motsatt på tall, og ord hvor T1 gruppen gjenkjente flest. På figurer er skåren stabil i begge grupper av gutter.

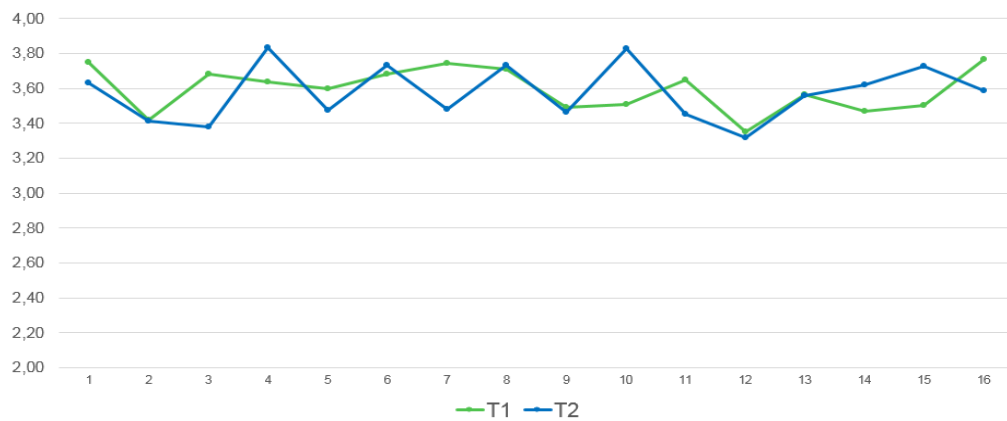

KONTAKTPEDAGOGUNDERSØKELSEN

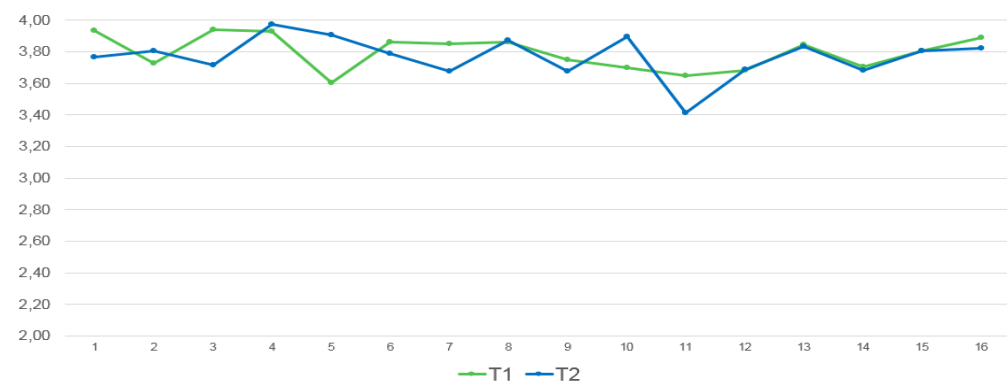
Atferd

Faktor	N	Snitt T1	St.a	Snitt T2	St.a
Atferd, utagering	332/336	3,59	0,49	3,57	0,49
Atferd, sosial isolasjon	332/336	3,79	0,29	3,75	0,33

Variasjon mellom barnehagene i atferd, utagering (7 av 16)

Variasjon mellom barnehagene i atferd, sosial isolasjon (8 av 16)

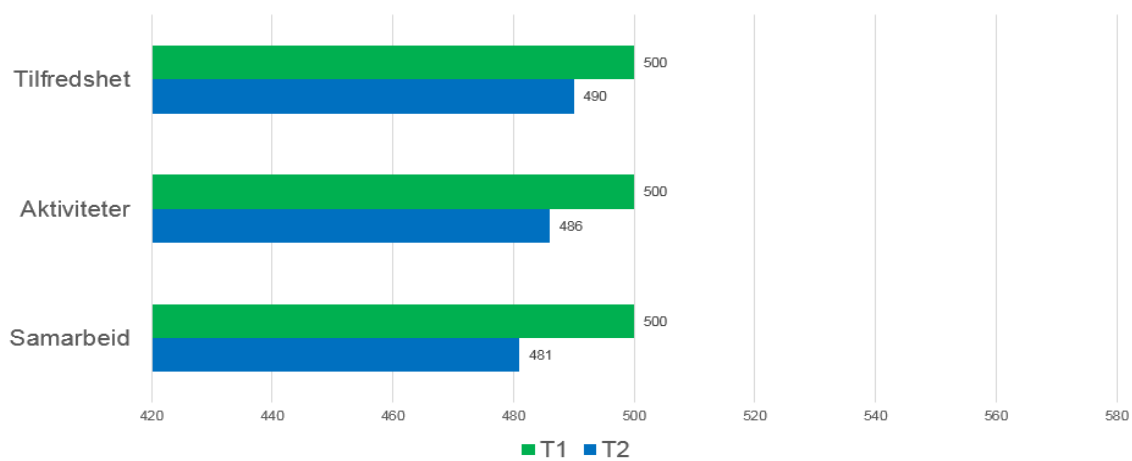

Oppsummert atferd

- Atferd, både utagerende og sosial isolasjon viser skårer som er ørlite lavere ved T2 og det betyr at noen flere barn blir vurdert til å vise denne atferden.
- På atferd har ca. halvparten av barnehagene en fremgang som betyr at hos dem er det færre barn som blir vurdert til å vise denne atferden, mens hos de andre er det litt flere.

FORELDREUNDERSØKELSEN

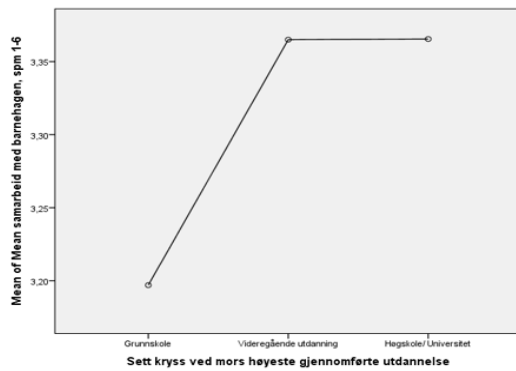
Tilfredshet, aktiviteter og samarbeid med barnehagen

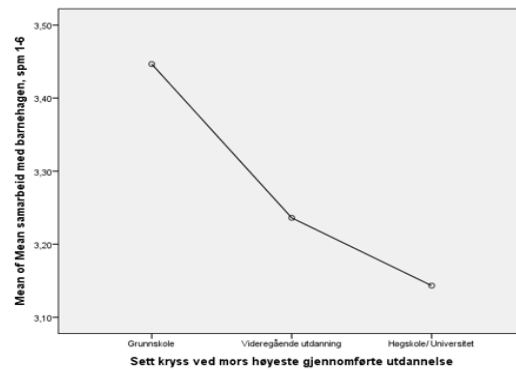
Tilfredshet, aktiviteter og samarbeid

Faktor	N	Snitt T1	St.a	Snitt T2	St.a
Tilfredshet	284/298	3,45	0,39	3,41	0,41
Aktiviteter	284/301	3,08	0,48	3,01	0,48
Samarbeid	284/300	3,35	0,50	3,26	0,52

Vurdering av samarbeidet med barnehagen ut fra mors utdanningsnivå på T1 og T2

T1

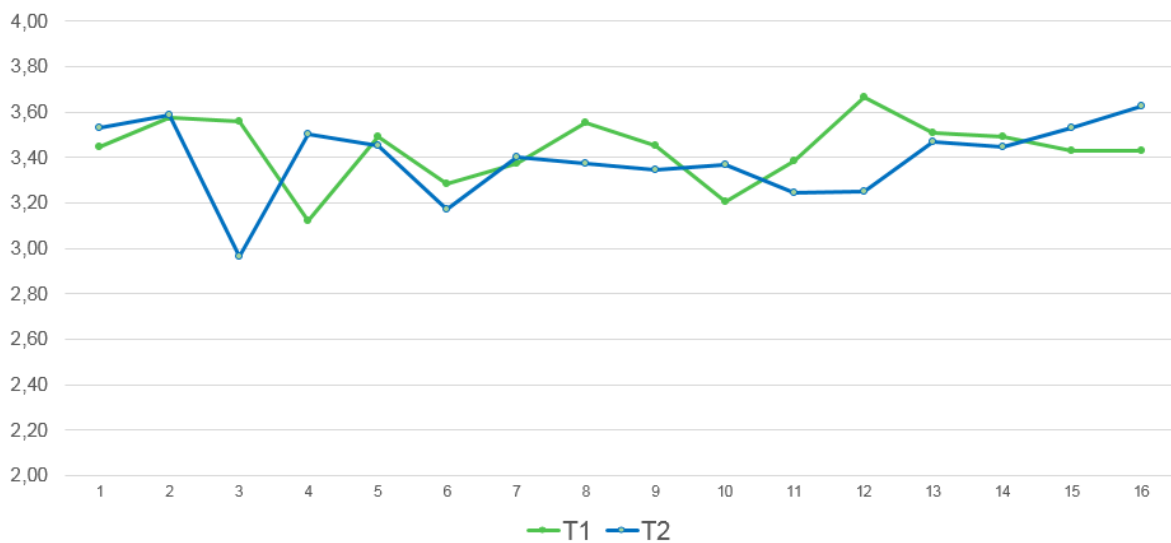

T2

Variasjon mellom barnehagene i foreldres samarbeid med bhg (4 av 16)

Variasjon mellom barnehagene i foreldres tilfredshet (7 av 16)

Variasjon mellom barnehagene i foreldres vurdering av aktiviteter (7 av 16)

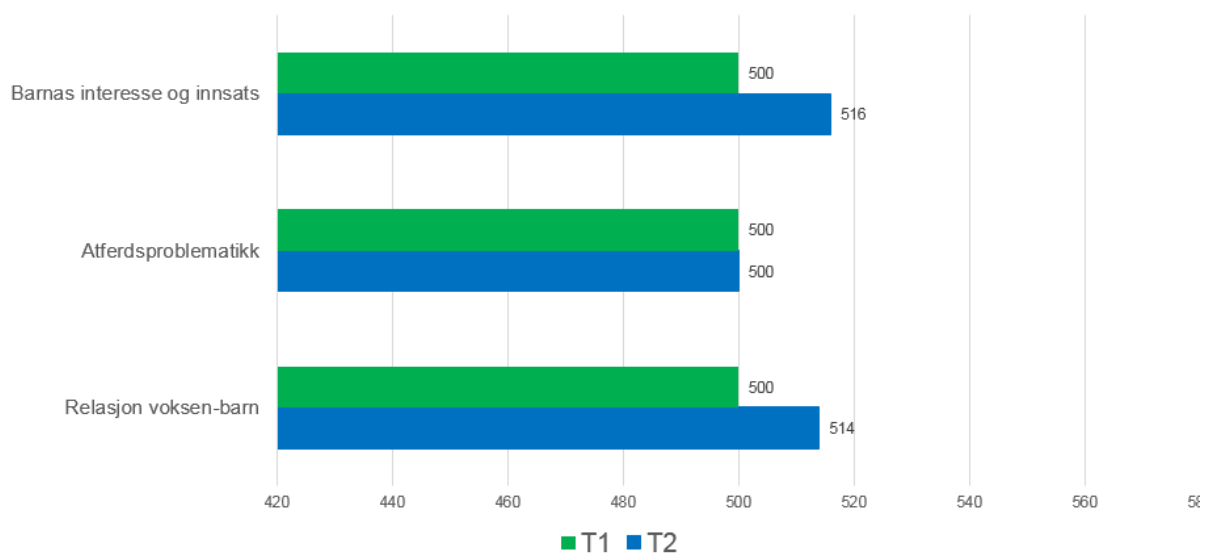
Oppsummert foreldreundersøkelsen

- Foreldrenes tilfredshet med barnehagene viser en svak tilbakegang/stabil til T2. Snitt skåren er høy ved begge og det betyr at flertallet av foreldrene er tilfredse.
- I forhold til aktiviteter er det også svak tilbakegang/stabilt på snittskårene.

- Foreldrenes vurdering av samarbeidet viser en tilbakegang fra T1 til T2 (3,35/3,26). Det er mødre med videregående/høyere utdanning som vurderer dette samarbeidet svakere ved T1.
- Det er variasjon mellom barnehagene i samarbeid hvor 4 av 16 viser til en positiv fremgang.

ANSATTUNDERSØKELSEN

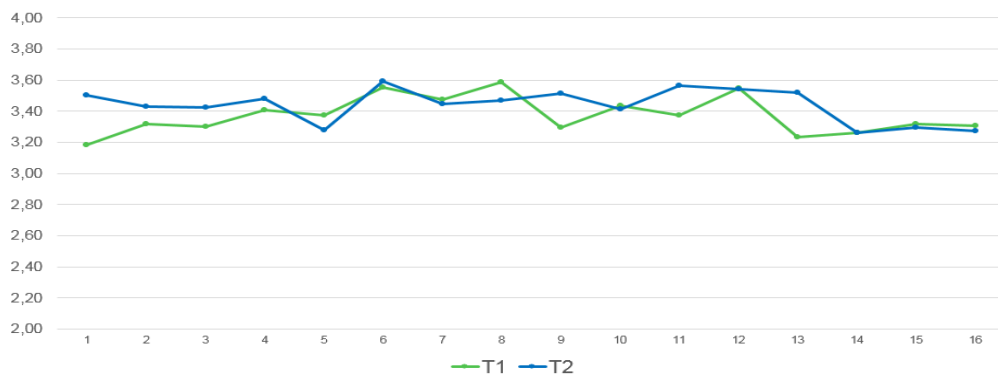
Ansattes vurdering av barnas interesse, atferd og relasjon

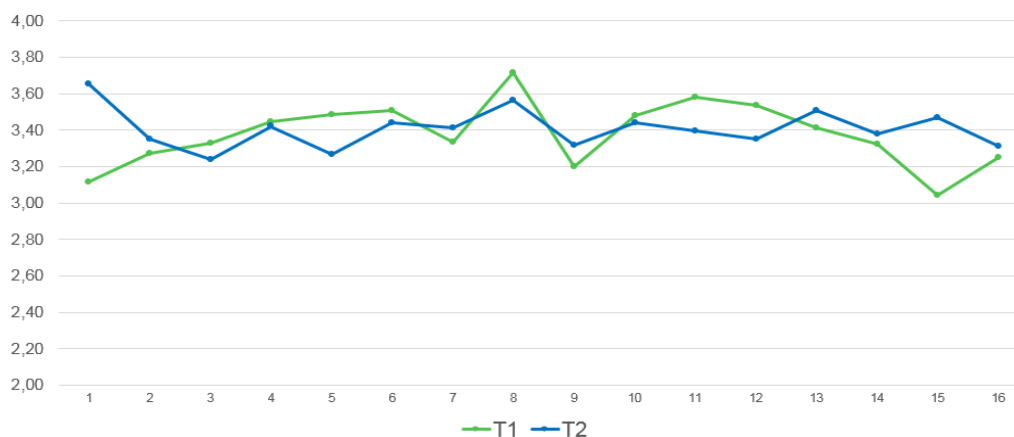
Ansattes vurdering av interesse og innsats, atferdsproblematikk og relasjon til barn

Faktor	N	Snitt T1	St.a	Snitt T2	St.a
Barnas interesse og innsats	231/248	3,37	0,40	3,43	0,42
Atferdsproblematikk	226/246	2,84	0,53	2,84	0,49
Relasjon til barn	232/249	3,36	0,37	3,41	0,35

Variasjon mellom barnehagene i barnas interesse og innsats (11 av 16)

Variasjon mellom barnehagene i voksnes relasjon til barna (9 av 16)

Oppsummert ansattundersøkelsen

- Barnas interesse og innsats blir vurdert høyt ved T1 og enda bedre ved T2. 11 av 16 barnehager viser til fremgang på området og det betyr at interesse og innsats hos barn blir vurdert mer positivt
- Ansattes vurdering av atferdsproblematikk er stabilt fra T1 til T2. Snitt skåren er noe lav som betyr at det er en del ansatte som opplever utfordringer relatert til barns atferd.
- Voksnes relasjon til barn viser en positiv fremgang.
- Variasjonen mellom barnehagene er liten.

Konklusjoner på resultatene fra T1 til T2

- Av alle områder i denne presentasjonen hvor verdiene går fra 1-4, er det bare ett område som ligger på ca. 2,80 resten viser skårer fra 3,00 og oppover på begge målinger.
- Ca. 9 av barnehagene viser fremgang fra T1 til T2. Reduksjonen i snitt kommer av at noen få har en relativt større tilbakegang og således tar ned snittet (utvalgene er små).
- Det er forskjell på vurdering av gutter og jenter på flere områder og spesielt sosiale og språklige ferdigheter

Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. NB! Høyt utgangspunkt ved T1 gjør det vanskeligere å oppnå en stor fremgang. «Taket» Målet er fremgang, opprettholde et godt resultat og mindre variasjon. Størrelsen og betydningen på fremgangen henger sammen med områder som måles.

Spørreskjema

Kartleggingsundersøkelsene består av 4 spørreundersøkelser. Under finner dere spørreskjema til barn, kontaktpedagogen, ansatte og foreldre.

Spørreskjema til barna

	Gutt	Jente
Er du gutt eller jente?	1	2

<i>Trivsel</i>				
	1	2	3	4
Jeg liker å være i barnehagen.				
Jeg blir aldri ertet i barnehagen.				
Jeg gleder meg alltid til å gå i barnehagen.				
Jeg gjør mange morsomme ting i barnehagen.				
<i>Relasjoner til andre barn</i>				
Jeg har alltid noen å leke med når jeg er i barnehagen.				
Det er ingen som sier stygge ting til meg i barnehagen.				
Jeg har en god venn i barnehagen.				
<i>Relasjoner til de voksne</i>				
Jeg blir glad når voksne i barnehagen forteller at jeg har gjort noe bra.				
Jeg får aldri kjeft av de voksne i barnehagen.				
Jeg har det fint sammen med de voksne i barnehagen.				
Når jeg blir lei meg liker jeg å få trøst av de voksne i barnehagen.				
De voksne i barnehagen hører på meg når jeg har noe å fortelle.				

Jeg blir aldri sint på de voksne i barnehagen.				
De voksne i barnehagen sier at jeg er flink når jeg har gjort noe bra				
Jeg liker de voksne i barnehagen.				

Gjenkjennelse	Verdier: Riktig = 1, galt = 0			
	Klikk på tallet 5	2	3	5
Klikk på bokstaven S	S	O	E	A
Klikk på firkanten	Kvadrat	Sirkel	Trekant	Sekskant
Klikk på ordet SOL	MOR	SOL	KOS	HUS
Klikk på trekanten	Kvadrat	Sirkel	Trekant	Sekskant
Klikk på tallet 3	1	2	3	4
Klikk på sirkelen	Kvadrat	Sirkel	Trekant	Sekskant
Klikk på tallet 16	12	16	18	24
Klikk på kvadratet	Kvadrat	Rektangel	Sirkel	Trekant
Klikk på bokstaven E	S	O	E	A
Klikk på tallet 8	2	3	5	8
Klikk på rektangelet	Kvadrat	Rektangel	Sirkel	Trekant
Klikk på ordet IS	SE	RO	IS	JA

Spørreskjema til kontaktpedagog

Bakgrunnsopplysninger:

Samtykke

Jeg har fått informasjon om prosjektet og mulighet til å stille spørsmål og samtykker til å delta	JA
---	----

Timer i barnehagen

Hvor mange timer gjennomsnittlig per uke er barnet i barnehagen?	
--	--

Kulturell bakgrunn (Kultur)

Kulturell bakgrunn	
Minoritetsspråklig	
Norskspråklig	

Støtte og samarbeid

	Ja 1	Nei 2
Kryss av om barnet får spesiell støtte gjennom ekstra ressurser.		
Samarbeider dere med PPT om dette barnet?		
Kryss av for barnet har et vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter barnehagelovens § 19a		

Kjønn

Barnets kjønn	
Gutt	1
Jente	2

Sosiale ferdigheter

	Aldri/ sjelden	Av og til	Ofte	Meget ofte
	1	2	3	4
Tar ordet og /eller engasjerer seg i samtale med andre.				
Tar initiativ til sosial kontakt på en passende måte.				
Gir uttrykk for egne rettigheter, meninger, ønsker og eventuell utilfredshet på en passende måte.				
Står imot gruppepress				
Ber andre barn om hjelp når det er behov for det.				
Ber voksne om hjelp når det er behov for det.				
Kan komme med i andres lek på en god måte.				

Retter andres oppmerksomhet på seg selv.				
Viser at hun/han gjenkjenner andres følelser og handler deretter.				
Tar hensyn til andre ved for eksempel å sende melken videre til neste etter selv å ha forsynt seg.				
Lytter til andre.				
Roser, støtter, oppmuntrer og er positiv overfor andre.				
Utfører handlinger som er til hjelp og nytte for andre og viser glede ved det.				
Tar hensyn til andre i lek.				
Inviterer andre med i sin lek.				
Kan inngå kompromisser i en konfliktsituasjon og bidrar til å løse den.				
Aksepterer at egne ønsker ikke alltid blir oppfylt.				
Inngår kompromisser for å komme til enighet.				
Gir naturlig uttrykk for skuffelse når han/hun ikke lykkes				
Går opp i lek og lar seg rive med				
Viser humoristisk sans				
Tar initiativ til lek				
Gleder seg over å kunne mestre, lære og/eller undersøke nye ting				
Leke alene				

Atferd

	Meget ofte	Ofte	Av og til	Aldri/sjeldent
<i>Utagering</i>	1	2	3	4
Har raserianfall.				
Er rastløs eller hele tiden i bevegelse, skifter ofte aktivitet.				
Krangler med andre barn.				
Forstyrer de aktiviteter som pågår.				
Retter seg ikke etter regler eller oppfordringer				

Oppfordrer til negativ atferd i samvær med andre barn				
Viser aggresjon				
<i>Sosial isolasjon</i>				
Gir uttrykk for ikke å ha venner				
Går for seg selv				
Viser engstelse i samvær med andre barn.				
Virker trist, lei seg eller deprimert.				
Er passiv i forhold til omgivelsene.				
Tar ikke øyekontakt, kikker ned, kikker vekk, forbi osv.				

Kommunikasjon og språk

	Aldri/sjeldent	Av og til	Ofte	Meget ofte
<i>Språklige ferdigheter</i>	1	2	3	4
Bruker språket relevant i situasjonen				
Har lett for å gjøre seg forstått				
Kan formulere sine ønsker verbalt.				
Kan fortelle en historie med en viss sammenheng				
Forstår nektende setninger (gi meg den som ikke er gul).				
Kan sortere ting i kategorier (tøy, møbler, leker).				
Kan fortelle om hva ting er (hva er en bok?).				
Husker rim, regler eller sangleker som blir brukt ofte.				
Kan leke med språket.				
Kan rime på egen hånd.				
Kan skrive navnet sitt				
Kan uttale alle stavelser i et ord				
Bruker hovedbegreper (dyr, mat, leketøy).				

Bruker ord som angir form, størrelser, antall.				
Bruker setninger med forholdsord (i, under, over, bak).				
Binder sammen setninger (med og – men).				
Stiller hvordan og hvorfor spørsmål.				
Bruker fordi – setninger				

Spørreskjema til ansatte

Samtykke

Jeg har fått informasjon om prosjektet og mulighet til å stille spørsmål og samtykker til å delta	JA
---	----

Bakgrunnsopplysninger

Kryss av for kjønn	
Mann	1
Kvinne	2

Kryss av for stilling	Stilling
Assistent/fagarbeider/barneveileder	1
Pedagogisk leder/ førskolelærer/barnehagelærer	2
Spesialpedagog/støttepedagog	3
Styrer/virksomhetsleder	4

Sett kryss ved institusjonstype	1	2	3
	Offentlig barnehage	Privat barnehage	Familiebarnehage

Kryss av for hvilket alderstrinn du primært arbeider med (sett ett kryss)	
1 år	
2 år	
3 år	
4 år	
5 år	

6 år	
------	--

Miljøet i barnehagen

	Passer ikke så bra	Passer nokså bra	Passer bra	Passer meget bra
	1	2	3	4
<i>Kompetanse og tilfredshet</i>				
De fleste ansatte ved denne institusjonen har stor tillit til seg selv som pedagogisk personal.				
De fleste ansatte har tillit til at jeg klarer å opprettholde ro og orden i institusjonen				
Det store flertallet av personalet i denne institusjonen er entusiastiske og engasjerte i mitt arbeid				
For det meste synes jeg det er svært tilfredsstillende å være ansatt i denne institusjonen.				
Jeg utvikler meg faglig som medarbeider i denne institusjonen.				
<i>Samarbeid</i>				
I denne institusjonen samarbeider vi i stor grad om innhold og metoder i det pedagogiske arbeidet.				
I denne institusjonen støtter og hjelper personalet hverandre for å forstå og løse problemer i barnegruppen eller med barn som forstyrrer arbeidet				
Det er vanlig at personalet på avdelingen planlegger det pedagogiske arbeidet i fellesskap.				
Personalet er enige om hva som er uakseptabel atferd hos barna.				
Den enkelte ansatte må i sitt arbeid ta hensyn til andre ansattes arbeid.				
I denne institusjonen er det et gjensidig forpliktende samarbeid mellom de ansatte om de fleste forhold som vedrører arbeidet med barna.				
<i>Fysisk miljø</i>				
Det fysiske miljøet i denne institusjonen er pent og ordentlig, og vedlikeholdet er godt.				
Når noe går i stykker eller blir ødelagt i denne institusjonen repareres det med en gang.				

<i>Samarbeid om barna</i>	
I denne institusjonen har personalgruppen et felles forpliktende ansvar i forhold til alle barna i barnehagen.	
I denne barnehagen tar personalet også ansvar for barn ved andre avdelinger	
Hverdagen er ikke travlere enn at personalet har tid til å snakke med barna om hverdagslige ting	
Vårt arbeid er i stor grad tilpasset de ulike barnas evner og forutsetninger.	
Det hender ofte at barna vil diskutere og snakke med personalet om interesser de har og ting som opptar dem utenfor institusjonen	

Det pedagogiske arbeidet

	Ja, alltid	Ofte	Av og til	Sjelden	Nei, aldri
	5	4	3	2	1
Bruker du lokalmiljøet eller nærmiljøet aktivt i det pedagogiske arbeidet?					
Bruker du barnas interesser aktivt i ditt pedagogiske arbeid?					
Er ditt arbeid preget av regelmessig variasjon i aktiviteter og arbeidsmåter som individuelle aktiviteter, felles aktiviteter, temaorganisert arbeid, utflukter o.l?					
Organiserer du arbeidet slik at barna samarbeider om å løse oppgaver?					
Organiserer du barna i mindre grupper ut fra barnas behov, for eksempel for å etablere vennskap					
Lar du barna selv få bestemme hva de vil holde på med?					
Er det i stor grad deg som voksen som styrer hva barna skal holde på med?					
Deltar barna aktivt i fellesaktiviteter?					
Bruker du mye tid på å opprettholde ro og orden i barnegruppa?					
Kan du starte med pedagogiske aktiviteter uten å måtte bruke tid på å få ro og oppmerksomhet eller løse konflikter?					
Er du på avdelingen når fellesaktiviteter starter, som samling eller måltider?					

Leverer foreldrene barna innenfor den seneste tidsfristen på morgenen?	
Avviker du fra den pedagogiske planleggingen og følger helt mine egne ideer for arbeidet?	
Har rammeplanen for barnehager innflytelse for hva du arbeider med?	

Interesse og innsats fra barnas side

	Passer ikke så bra	Passer nokså bra	Passer bra	Passer meget bra
	1	2	3	4
Barna viser stor interesse for å leke og lære når jeg er sammen med dem.				
Barna på min avdeling er ikke særlig motivert for å delta i de aktiviteter jeg planlegger				
Barna viser stor arbeidsinnsats når jeg er sammen med dem				
Jeg lykkes godt med å motivere barna				

Atferdsproblematikk

	Passer ikke så bra	Passer nokså bra	Passer bra	Passer meget bra
	1	2	3	4
Jeg opplever i liten grad atferdsproblemer på min avdeling				
Jeg opplever atferdsproblematikk som en av de største utfordringene i mitt yrke				
Jeg har god kunnskap om ulike strategier jeg kan bruke for å både forebygge og redusere atferdsproblematikk				
Jeg samarbeider alltid med foreldrene om å redusere og forebygge atferdsproblematikk				

Spørsmål om relasjoner mellom personalet og barna

	Passer ikke så bra	Passer nokså bra	Passer bra	Passer meget bra
<i>Relasjon mellom voksen og barn</i>	1	2	3	4
Jeg opplever meg selv som godt likt av barna i barnehagen.				
Jeg har godt kontakt med alle barna på min avdeling.				

Når et barn er lei seg kan det alltid snakke med meg.				
Jeg gir regelmessig ros og positive tilbakemeldinger til barna.				
Hver dag spør jeg barna om hvordan de har det i barnehagen.				
I denne barnehagen er det ingen voksne som gir direkte kritikk og negative kommentarer til barna.				
I denne barnehagen oppmunttrer vi alltid barn om de ikke får til det holder på med.				
Vi legger stor vekt på å lære barna til å ta hensyn til hverandre.				
I denne barnehagen er det et godt samhold mellom barna.				
I denne barnehagen bruker vi stor grad av humor				

Samarbeid med PP-tjenesten

	Passer ikke så bra	Passer nokså bra	Passer bra	Passer meget bra
	1	2	3	4
Ansatte ved PP-tjenesten har en sentral rolle som veileder knyttet til det spesialpedagogiske opplegget i vår barnehage				
Barnehagen vår har et nært samarbeid med PP-tjenesten rettet mot enkeltbarn				
Vi har et stabilt og godt forhold til PP-tjenesten				

Samarbeid med foreldrene

	Passer ikke så bra	Passer nokså bra	Passer bra	Passer meget bra
	1	2	3	4
Vi informerer foreldrene godt om barna sin språklige utvikling.				
Vi informerer foreldre godt om barna sin sosiale situasjon og utvikling i barnehagen.				
Foreldrene blir godt informert om den pedagogiske virksomhet som foregår i barnehagen.				
Foreldrene får god informasjon om hvordan barna trives i barnehagen.				

Vi diskuterer ofte med foreldrene om hvordan det pedagogiske tilbudet i barnehagen skal utformes.	
Foreldrene blir engasjert i diskusjoner om normer og regler i barnehagen.	
Foreldre viser i liten grad interesse for å samarbeide om deres barns utvikling, trivsel og læring.	
Det er generelt en god dialog mellom foreldre og de ansatte i barnehagen.	
Foreldrene har stor innflytelse på normer og regler i barnehagen	
Foreldrene har stor innflytelse og medbestemmelse i forhold til det pedagogiske tilbudet i barnehagen	
Foreldrene har generelt stor innflytelse på hvilket tilbud deres barn skal ha i barnehagen.	

Spørreskjema til foreldre/foresatte

Bakgrunnsopplysninger:

Samtykke

Jeg har fått informasjon om prosjektet og mulighet til å stille spørsmål og samtykker til å delta	JA
---	----

Kjønn

Kryss av for kjønn	
Mann	1
Kvinne	2

Barnets alder

Kryss av for barnets alder	4 åring	5 (6) åring

Foreldrenes utdanningsnivå

Hvis du alene har hovedansvaret for oppdragelse trenger du kun krysse av for ditt eget utdanningsnivå. Krysser du av for dere begge, bør den andre foresatte informeres om at man har opplyst hvilket utdanningsnivå vedkommende har i skjemaet under.

Kryss av for mors høyest fullførte utdanning (mor)	
Grunnskole	1
Videregående utdanning	2
Høgskole/universitet	3

Kryss av for fars høyest fullførte utdanning (far)	
Grunnskole	1
Videregående utdanning	2
Høgskole/universitet	3

Hvor mange måneder var barnet da det første gang begynte i barnehagen eller i en annen passordning enn hjemme sammen med mor eller far?	
---	--

Samarbeid med barnehagen

	Aldri/sjelden 1	Av og til 2	Ofte 3	Meget ofte 4
Mor samarbeider med barnehagen gjennom dialog med personalet og deltakelse i møter og andre arrangementer.				
Far samarbeider med barnehagen gjennom dialog med personalet og deltakelse i møter og andre arrangementer.				

Avlevering og henting

Avlevering og henting	Aldri/sjeldent 1	Av og til 2	Ofte 3	Meget ofte 4
Personalet gir seg tid til å ta imot barn og foreldre om morgenen.				
Personalet gir seg tid til foreldre ved henting av barn om ettermiddagen				

Samarbeid og tilfredshet med barnehagen

	Aldri/sjeldent 1	Av og til 2	Ofte 3	Meget ofte 4
<i>Samarbeid</i>				
Institusjonen informerer foreldre om sine aktiviteter gjennom oppslag og lignende i institusjonen				
Institusjonen informerer foreldre om sine aktiviteter på sin hjemmeside.				
Personalet informerer foreldre om barnets utvikling.				

Personalet er lydhøre og interessert i våre synspunkter på barnets trivsel og utvikling				
Personalet informerer oss om hvordan de arbeider med våre barn i forhold til pedagogiske planer				
Personalet er fleksible og samarbeidsvillige i forhold til spesielle avtaler vedrørende barnets kost, møtetider, medisin, tøy etc.				
<i>Aktiviteter</i>				
Institusjonen har mange planlagte aktiviteter som alle barn skal delta i.				
Barna velger selv hva de vil holde på med eller leke med.				
Det er utflukter hvor barna kan bli kjent med det som foregår i lokalmiljøet				
Det er utflukter hvor barna kommer ut i naturen				
Det er aktiviteter hvor barna blir kjent med forhold av kulturell betydning				
<i>Tilfredshet</i>				
Vårt barn er glad i å være i barnehagen				
Institusjonen er preget av god ledelse				
Personalet har felles holdning til hva som er viktig i deres arbeid				
Personalet er engasjert				
Det er sykefravær i institusjonen.				
Det er personalskifte i institusjonen.				

Vi som foreldre er tilfredse med barnehagens arbeid				
---	--	--	--	--

Dette er den andre rapporten i Kultur for læring – i Stange kommunes 16 barnehager og er basert på to kartleggingsundersøkelser gjennomført i 2016 og 2018. Ca. 330 4.- og 5. åringer har gjennom en elektronisk spørreundersøkelse gitt uttrykk for hvordan de opplever ulike sider ved barnehagetilbudet. Videre består rapporten blant annet resultater fra 330 kontaktpedagogs vurdering av 4. og 5 åringers sosiale og språklige ferdigheter og deres atferd. Over 300 foreldre og ca. 250 ansatte i barnehagene har også vurdert deres opplevelse av sentrale sider ved barnehagetilbudet i Stange kommune.

Rapporten har til hensikt å beskrive og vurdere sentrale funn fra de to kartleggingsundersøkelsene. I motsetning til den første rapporten, «Kartleggingsresultater T1 høst 2016» som var en «baseline» rapport hvor det ble hentet inn informasjon fra ulike informantgrupper om sentrale sider ved barnehagetilbudet før arbeidet startet opp, er dette en rapport som ser nærmere på den endring som har vært i perioden mellom T1 og T2 kartleggingsundersøkelsene.

Presentasjon av forfatteren

Anne-Karin Sunnevåg er førstelektor ved Senter for praksisrettet utdanningsforskning (SePU) ved Høgskolen i Innlandet. Hun har flere års erfaring fra barnehage, som lærer i norsk grunnskole og som underviser ved Høgskolen i Innlandet. Hun er fortiden prosjektleder for forsknings- og utviklingsarbeidet «Kultur for læring i barnehagen».

Oppdragsgiver

Fylkesmannen i Hedmark/Innlandet

Emneord

FoU-arbeid i barnehager, kvalitet i barnehagen, kollektiv kompetanseutvikling, pedagogisk analyse